

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO, UPRAVA IN INSERATNI ODELEK:
LJUBLJANA, PUČNIKOVA UL. 5
TELEFON ST. 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26.

PONEDELJSKA IZDAJA „JUTRA“

IZHAJA VSAK PONEDELJEK KOT PONEDELJSKA
IZDAJA „JUTRA“. MESEČNA NAROČNINA ZNANA
3 LIRE. NENAROČNI ROKOPISI SE NE VRAČAJO

Angriffsunternehmen im Raum von Korosten erfolgreich beendet

Starke sowjetische Kräfte eingeschlossen und vernichtet — Deutsche Angriffe westlich Kiew und südwestlich Nowel — 12 britisch-nordamerikanische Flugzeuge im Mittelmeerraum vernichtet

Führerhauptquartier, 28. Nov. DNB. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Südöstlich Perekop wurde eine verloren gegangene Höhe wieder genommen und gegen zahlreiche feindliche Gegenangriffe gehalten. Die Luftwaffe griff mit starken Kräften hier und im Landekopf südöstlich Kertsch die feindlichen Stellungen und die zum Gegenangriff ansetzenden Sowjets an und fügte ihnen empfindliche Verluste zu.

Im Brückenkopf Nikopol und im grossen Dnjeprbogen dauerten die schweren Abwehrkämpfe auch gestern an. Örtlich einbrechende feindliche Kräfte wurden zurückgeworfen oder abgeriegelt.

Südlich Kremenetschuk und bei Tscherkassy sind Kämpfe mit eingebrochenen feindlichen Kampfgruppen im Gange. Auch westlich Kiew wurde heftig gekämpft. Mehrere Angriffe der Sowjets scheiterten, während ein eigener Angriff trotz erbitterten feindlichen Widerstandes und grundlosen Wege Boden gewann. Im Raum von Korosten wurde ein eigenes Angriffsunternehmen erfolgreich beendet. In tagelangen Kämpfen gelang es, starke feindliche Kräfte einzuschliessen und zu vernichten. Dabei wurden auch vorübergehend in den Südosträumen der Stadt Korosten eingedrungene Sowjets trotz verzweifelter Widerstandes aufgegeben. Unsere Truppen fügten dem Feind hohe blutige Verluste zu, brachten zahlreiche Gefangene ein und erbeuteten 59 Geschütze sowie eine grosse Anzahl leichter und schwerer Infanteriewaffen.

Im Kampfraum von Gomel liessen die Kämpfe an Heftigkeit nach. An einzelnen Stellen wurden feindliche Angriffe abgelenkt und die Sowjets durch Gegenstösse auf ihre Ausgangsstellungen zurückgeworfen. Südwestlich Nowel eroberten unsere Truppen mehrere Ortschaften zurück und wiesen feindliche Gegenangriffe ab.

Im Ostabschnitt der süditalienischen Front lebte die Kampfthätigkeit gestern wieder auf. Der Feind griff mehrfach bis zu Bataillonsstärke mit Panzerunterstützung an. Die Kämpfe sind noch im Gange.

Von den übrigen Frontabschnitten wird lebhaft beiderseitige Artillerietätigkeit gemeldet.

Im Mittelmeerraum wurden am 26. und 27. November zwölf britisch-nordamerikanische Flugzeuge vernichtet.

Pogrešni anglosaški računi

Svetovnopolični tekmeči v Evropi in vzhodni Aziji

Berlin, 27. nov. DNB. Nacionalnosocialistična korespondenca objavlja naslednji članek štabnega vodje Helmuta Sündermana:

V preteklih novembrskih dneh so mnogi vrhovi svoj pogled nazaj na oni mračni čas, v katerem se je prva svetovna vojna po štirih letih in pol dramatično nehala. Očividna nam je pri tem razlika med nemškimi položaji v Evropi takrat in danes. Če pregledamo popolnoma drugačni položaj našega bojišča in osnovno razliko med notranjim stanjem našega naroda, potem vidimo v primerjavi s sedanjim stanjem osnovne znake naše današnje moči.

Sovražnik in prijatelj sta se udeležila te razprave in vsak je napravil svoje skipe. Nemčija in Evropa sta se začeli zavedati dejstva, da kaže eksistencijski boj našega kontinenta v velikih dimenzijah, ki jih je dosegel, danes nescorajmerno več šans za našo končno zmago kakor pred štirimi leti ob začetku velike borbe — na drugi strani pa je slišal sovražnik v nasprotju s pričakovanimi poročili o zmagi le male težavljive napovedi o nadaljnjih velikih spopadih in krvnih žrtvah na evropskem bojišču.

Kakor so bili ti pogledi nazaj in v bodočnost pravilni in koristni za sodbo o pravem stanju sedanje vojne, se zde vendar v eni točki potrebni dopolnitve: preveč je naš pogled ujet v spomin na 1914—18, preveč se gibajo naša razmišljanja v tirihi ki jih je zarislal takratni svetovnostrateški položaj. Takrat je navallila kraljeva vseh svetovnih sil na notranje bolezni Nemčije, ki se je morala braniti v ozkih mejah brez ideje za bodočnost. Danes pa stojimo ne samo v Evropi v borbi kontinentalnega formata, ki jo vodi misel nove velike koncepcije o notranjem pomirjenju našega kontinenta, — moč sovražnega naroda, je tokrat cepljena in jo veče v velikem delu ogromno vojno pozornost v vzhodni Aziji, ki ima z nami skupno parolo o bodočem novem redu človeškega razdeljenih nacionalnih in političnih sil.

Fraza o »pohodu na Berlin« ne more več obvladati danes izključno besedičenja na-

ših nasprotnikov, ki so prisiljeni postaviti v svoj načrt tudi vkorakanje v Tokio ter smešnost svojih trditvev razgaliti tudi popolnoma nepristranskim S svojimi letali in oklopi, ki jih prozvajajo, morajo oskrbovati ne samo svoje sovjetske zaveznike ne samo Anglijo in južno italijansko bojišče, temveč morajo uporabiti svoje ladje, je za prevoze v Indijo in Avstralijo in S-lomonske otoke. Ne samo Liverpool, Oran in Salerno, temveč enako mlačna imena kakor Pearl Harbour, Bougainville in Port Darwin so namembne luke njihovih prevozov. Ne samo na Atlantiku rabi vsaka tona njihovega ladijskega prostora drage in navzile temu tolikokrat brezkoristne zaščite velikih mornariških enot tudi po širini morij Pacifika morajo ameriške spremljive uporabljati zaščito svojih vojnih ladij ter prevzemati veliki tveganja. Noben strateški račun Angležev in Američanov se ne da začeti, noben načrt ne more biti izdelan ne da bi se z velikimi črkami vpisal veliki čimtelj Vzhodne Azije.

Za Američane pa stoji enako kakor za Angleže pri tem v Vzhodni Aziji čisto očitno vedno več na krogi kakor na evropskem bojišču. Kaj naj iščejo ameriški vojaki v Evropi? Od tu se je njihova domovina vedno samo opojala in ni nikoli bila ogrožena. Kaj naj Angleži dosežejo v Evropi? Trdijo, da se tukaj bore za staro formulo »pravnostne sile« toda pri tem vedo, da bi ta popolnoma zastrelili list papirja v primeru sovjetske zmage padel raztrgan pred njihove noge. Na drugi strani leži v Indiji pred vrtni katere stoji danes Japonska, težišče angleške moči in bogstva imperija. Od 450 milijonov prebivalcev vsega angleškega svetovnega imperija jih živi samo v Indiji 380 milijonov. Če pade Indija, potem Anglija ne bi bila večja kolonialna država, kakor je bila Nizozemska pred sedanjo vojno. Na taka deštva moramo misliti, če hočemo razumeti, kaj pomeni vzhodnoazijsko bojišče za sedanjo vojno, ki bo nekako zaradi svojega v resnici vse več obsega, čeraga pomena prišla v zgodovino človeštva kot velika svetovna vojna in to ne nazadnje zaradi tega.

93 bombnikov sestreljenih v 34 urah

Berlin, 27. nov. DNB. Mednarodni poročevalski urad javlja: Ameriško-britanske letalske sile so utrpele pri svojem napadu na Nemčijo in na zasedena zapadna področja v zadnjih 24 urah z izgubo skupno 93 letal znova izredno težke izgube, ki so še prav posebno hude, ker je bilo med sestreljenimi stroji okrog 80% 4 motornih bombnikov, kar predstavlja izpadek nekako 700 do 800 most visokovrednih, posebno izvežbanih posadk. Prvi občutni udarec so trpele ameriške bombniške jate, ki so v zaščiti lovskih letal izvedle teroristični napad na Bremen. Nemška obramba, ki je pravčasno nastopila, je že daleč pred ciljem tako uspešno razgnala ameriške bombniške oddelke, da niso mogli več izvesti strnjene napada. Ob tej priliki je bilo sestreljenih skupno 39 letal in sicer 27 štirimotornih bombnikov in 12 lovcov. Nadalnjih 13 bombnikov so izgubile ameriško-britanske letalske sile pri poletih nad zasedenimi zapadnimi ozemljimi. Britanci pa so morali plačati dva nočna teroristična napada na Berlin in na Stuttgart s skupno izgubo 41 štirimotornih bombnikov. Britanske napadalne jate so letale najprej strnjeno, da bi se potem v južni Nemčiji razdelile, toda načrt, ki je hotel s to novo taktiko razcepiti nemško protiletalsko obrambo in jo narediti neuporabno, je izpadel. Zgolj na področju pri Berlinu so zbili nočni lovci in protiletalsko topništvo 33 bombnikov, 8 letal pa je postalo žrtev protiletalskih obrambnih sil v Stuttgartu. Omenjene številke predstavljajo najhujše cenitve, ki vsebujejo le opazovane in na tleh ugotovljene letalske sestrelitve. Resnično številko izgub brez dvoma še mnogo večje.

Plačajte zastalo naročnino!

Nameravano zaslužjenje Evrope

Madrid, 27. nov. DNB. V Barceloni izhajajoča »Prensa« odkriva v komentarju k razlagam angleškega lista »Observer« o nalogah zavezniške komisije za evropska vprašanja prave načrte Angloameričanov in Sovjetske zveze ter pravi med drugim: »Dejstvo, da v to na osnovi moskovske konference enovotno komisijo ni bil sprejet noben evropski rod, jasno dokazuje, da bi Evropa v primeru angleško-ameriške zmage postala sužnja držav, ki v Evropi nimajo ničesar ali prav malo opraviti. Njihov načrt za ustanovitev »politijske armade« v Evropi dokazuje dalje, da »nove dobe miru, pravice in svobode« ni mogoče spraviti v sklad z vsebino teh besed.

Mogočniki so izključili manjše narode od sodelovanja v komisiji, ki naj ureja evropske zadeve. S tem so dokazali, da je njihovo zagotavljanje o demokraciji le prazno besedičenje in da se bo v primeru anglosaške zmage o usodi Evrope odločevalo brez evropskih narodov, mimo njih in proti njim. Znamenita »politijska armada« iz Angloameričanov in Rusov bo enostavno ukazovala naredim, kaj je njihova korist in narodi se bodo morali podvreči diktatu držav, ki v Evropi nimajo česa iskati. Vse to je seveda blazna utvara zaveznikov, ki se vadijajo za medvedovo kožo, medved pa je še čil in zdrav ter se prav nič ne meni za prazno besedičenje.

Smrt ameriškega admirala na Gilbertskih otokih

Stockholm, 27. nov. DNB. Ameriški mornariški minister je objavil, da je kontradmiral Henry M. Mullinix, poveljnik napadalnega zbora, padel na Gilbertskih otokih.

Napadalno podjetje pri Korostenu uspešno zaključeno

Močne sovjetske sile obkoljene in uničene — Nemški napadi zapadno od Kijeva in južnozapadno od Nevela — 12 britansko-severnoameriških letal uničenih v Sredozemlju

Führerjev glavni stan, 28. nov. DNB. Vrhovno poveljništvo oboroženih sil objavlja:

Južnovzhodno od Perekop je bila neka izgubljena višina ponovno osvojena in držana kljub številnim sovražnim napadom. Letalstvo je tukaj in na mostišču južnovzhodno od Kerča z močnimi silami napadalo sovražne postojanke in v protinapadu prešlo boljševike ter jim zadalo občutne izgube.

Pri Nikopoliskem mostišču in v velikem Dnjeprvem loku so se tudi včeraj nadaljevali težki obrambni boji. Sovražne sile, ki so ponekod vdrele, so bile vržene nazaj ali pa odceznale.

Južno od Kremenčuga in pri Čerkasih so boji z vdrlimi sovražnimi bojnimi skupinami. Tudi zapadno od Kijeva so se bili silovit boji. Več sovjetskih napadov se je izjalovilo, dočim je lasten napad kljub srditemu sovražnemu odporu in obupnim cestam pridobil na ozemlju. Na področju pri Korostenu je bilo uspešno zaključeno lastno napadalno podjetje. V več dni trajajočih bojih je uspelo obkoliti in uničiti

močne sovražnikove sile. Pri tem so bile tudi začasno v južni del mesta Korostena vdrele sovjetske čete kljub obupnemu odporu popolnoma uničene. Naše čete so prizadale sovražniku velike krvave izgube, privedle številne ujetnike in zaplenile 59 topov ter zelo mnogo lahkega in težkega pehotnega orožja.

Na bojišču pri Gomlu je popustila silovitost bojev. Na pesameznih krajih so bili odbiti sovražnikovi napadi in so bile sovjetske čete vržene nazaj na svoje izhodne postojanke. Južnozapadno od Nevela so naše čete ponovno osvojile več krajev in zavrnile sovražne protinapade.

V vzhodnem odseku južnoitalijanskega bojišča so včeraj boji zopet oživel. Sovražnik je s podporo tankov večkrat napadel v jakosti bataljonov. Boji še trajajo. Iz ostalih odsekov bojišča javljajo o živahnem obojestranskem topniškem delovanju.

V Sredozemlju je bilo 26. in 27. novembra uničenih 12 britansko-severnoameriških letal.

Sovražnikovi poizkusi prederov

v Dnjeprvem loku odbiti

Težke tankovske izgube boljševikov pri nikopoljskem mostišču in v Dnjeprvem loku — Hudi obrambni boji na področju pri Gomlu Velik plen pri Nevelu

Berlin, 28. nov. DNB. Dočim na Krimu in ob izlivu Dnjepra razen krajevnih spopadov udarnih čet in napadov letalstva na sovražnikov prevoznih promet in prednostju severno od Kerča ni bilo nikakih važnejših bojev, so boljševiki 26. t. m. znova napadli pri nikopoljskem mostišču in v velikem Dnjeprvem loku. Pri bojih južno od Dnjepra sta se izoblikovali zopet dve težji. Južnovzhodno od Bolšaje Lepetije je napad sovražnik s tremi strelskimi divizijami in s 30 oklopi, bl pa je odbit in je bilo uničenih 7 oklopi. Na drugem težišču, južno od Nikopolja je po strnih svojih sil napadel s šestimi strelskimi divizijami in okrog 80 oklopi, toda tudi ta, na ozkem prostoru zbta sovražnikova udarna skupina je dosegla le krajevne vdore, ki so bili s protisunkom takoj zajezeni. Nemške čete so sestrelile 25 oklopi in vrgle tudi tu sovražne divizije nazaj.

Nadaljnje številne napade so izvršili boljševiki v velikem Dnjeprvem loku. Vedno znova je poizkušal sovražnik s stvaritvijo krjevalnih težišč, v katerih je vsakokrat napočil več strelskih divizij in do 60 oklopi, prebiti nemške postojanke, vendar pa so nemške čete zadržale kljub blatu mokroti in mrazu naraščajoč sovražni pritisk. Niso sicer mogli preprečiti, da ne bi ponekod vdrl sovjetski oklopi, ki ni v nemške črte, toda vsakokrat so preče v protinapad in so zajele ali pa uničile vdrele boljševike. Pri tem so na nekem mestu sestrelile 20 izmed 60 napadajočih oklopi, na nekem drugem žarišču pa celo 43 izmed 50 sovjetskih bojnih voz. Človeške in stvarne izgube sovražnika so bile enako zelo velike. Južno od Kremenčuga so se razvili z premakljivih obrambnih bojev prejšnjega dne odločno izvedeni nemški protinapadi. Kljub vsem ozemskim težavam je uspelo nemškim četam, da so odrezale neki starjši vdor in vrgle sovražnika s hudimi izgubami nazaj.

Tudi pri Čerkasih se nadaljujejo hudi boji. Boljševiki so hoteli z novimi sunki znova presekat oskrbovalno cesto, ki so jo pred dvema dneoma očistile nemške čete. S protisunkom je bila cesta znova odprta, čiščenje mahe vasi, v kateri so se boljševiki vgnezdili, pa še traja. Na težišču zapadno od Kijeva in pri Korostenu so obnovili boljševiki svoje brezuspešne protinapade prot postojankam, ki so jih dosegle nemške čete s svojimi najnovejšimi napadi. Posebno so se trudili, da bi razbremenili svoje čete, obkoljene v mestu Korostenu, v katerem se obupno branijo. Nemški grenadirji g. vedno znova napadajo in kljub vsem poizkusom izpadov in vsem razbremenitvami akejam razbijajo in uničujejo sovražno oporišče za oporišcem. Trenutno obstajajo še tri odprana gnezda, ki pa bodo kmalu uničena. Boljševiki so imeli izredno velike krvave izgube in so izgubili poleg več kot 500 ujetnikov še številne oklopnike, topove, protitankovske topove, metalece m in drugo orožje.

Enako srditi so boji zapadno od Gomla in južnozapadno od Kričeva. Tu je ponovil sovražnik svoje napore, da bi neglede na žrtve r zbil nemške črte in prišel nemškim četam za hrbet, toda te so odgovorile s protisunkom in so vrgle boljševike nazaj. V gibilnih bojih so ustavile napredujočega sovražnika in so mu zadale težke izgube.

Na dvornem področju pri Nevelu pa se izvedle nemške čete uspešne krajevne napade. Južno od Nevela so si pridobile nazaj obvladujoče višine in severnozapadno od mesta so se nadalje zboljšale svoje postojanke. Boljševičske izgube so v štiridnevni napadalni boji znašale poleg 300 ujetnikov in mnogo večjega števila mrtvecev do 34 oklopi in v napadalnih topov, 32 protitankovskih topov, mnogo metalecev m in strojno ter več skladišč orožja in oblike, v katerih je bilo zaplenjenih med drugim 1000 karabink, 200 avtomatskih pištol in precej zimske oblike.

V severnem odseku vzhodnega bojišča so bili le krajevni boji. Ob Volhovu, južno od Ladosega jezera in na fronti pri Oranjenbomu so izvedli boljševiki nekaj izvidniških sunkov v jakosti čet. Bili so odbiti in utrpeli izgube.

Izjašavljeni sovjetski napadi na Kerč

Berlin, 27. nov. DNB. Po enurno topniški pripravi so pričeli boljševiki 26. novembra zgodaj zjutraj z množičnim pehotnim in oklopnim napadom na južnem boku mostišča severovzhodno od Kerča z namenom, da bi vdrl v mesto Kerč. Kljub ogromnemu nakopičenju ljudi in materiala jim je uspel le majhen vdor, ki je bil takojšnjim, z udarnimi topovi podprtim protisunkom kmalu zopet odbit. Boljševiki pa še niso opustili svojih načrtov in so napadali z novimi četami. Osebnica bitka je dolgo divjala sem in tja. Topniški boji iz večje daljave so se menjali z krvavimi boji iz bližine, toda sovražnik ni napredoval niti za korak. Zvečer se je boljševiški napad zaradi odpora nemških grenadirjev, ki ga je podpiralo težko orožje in zaradi težkih sovjetskih izgub končnoveljavno zrušil. Osemnajst sovražnih oklopi in je zgorelo pred nemškimi postojankami.

Na severnih dohodih na polotok Krim so bili krvavo odbiti novi sovjetski krajevni sunki in je nemško topništvo z dobrim uspehom obstreljevalo sovražni promet preko Gnilga morja.

Zastava sovjetske divizije zaplenjena

Berlin, 27. nov. DNB. Po hudih sovražnikovih napadih na nek kraj jugovzhodnega bojišča je prešla nemška oklopna divizija v protinapad, da bi znova osvojila važno ozemlje. Kot prvi oddelek divizije je dosegla izvidniška skupina neko vas in jo po srditih bojih tudi zavzela. Krvave in stvarne izgube boljševikov so bile velike. Med plenom je tudi zastava 24. sovjetske pehotne divizije. Ker je prispela vest, da je bil poveljnik oklopne divizije na nekem drugem mestu bojišča težko ranjen in je prepeljan v poljsko bolnišnico, so prinesli možje izvidniškega oddelka boljševiško zastavo v bolnišnico, kjer so jo izročili svojemu umirajočemu generalu.

Razorožitev badoglijevcev na Samosu končana

Berlin, 27. nov. DNB. Razorožitev Badogliju pripadajočih Italijanov na otoški trdnjavi Samos je končana. Poleg obsežnega plena pehotnega orožja in municije je bilo doslej naštetih 50 topov srednjega in težkega kalibra ter 12 dvocentimetrovskih protiletalskih topov. Poleg 6000 izdajalskih badoglijevskih vojakov je bilo na otoku tudi 500 fašistov. Tem je uspelo, da so med britansko zasedbo obdržali sestav svojih edinic. Sedaj se bore ob strani nemških grenadirjev in lovcov ter strazijo na otoku. Grško prebivalstvo se je med tem tudi že vrnilo s hribov in iz vasi nazaj v mesta in je v miru in redu pričelo svoje delo, tako, da je normalno življenje na Samosu znova vzpostavljeno.

Oskrbovalne zaloge v Neaplju težko zadete

Berlin, 28. nov. DNB. V vojnem poročilu 27. t. m. javljeni nočni napad nemškega letalstva na Neaplju so izvedle močne jate nemških bojnih letal v noči na 27. novembra. Bombe so eksplodirale v oskrbovalnih skladiščih in so povzročile velika razdejavanja. Tudi ladje v luki so bile uspešno bombardirane.

Smrtne obsodbe v Neaplju

Rim, 27. nov. DNB. V zadnjih tednih je bilo v Neaplju pred angloameriškim vojnim sodiščem obsojenih 21 italijanskih delavcev na smrt in ustreljenih. Obtoženi so bili upora.

Rim, 27. nov. DNB. Zasedbene oblasti v južni Italiji so začele pristilno mobilizirati italijanske delavce za Zedinjene države.

Zloraba narodne ideje

Ko se je poleg vihar prve svetovne vojne in je v Rusiji prevzela oblast esk-tremna revolucionarna stranka boljševikov, je ta hotela svoja načela uveljaviti po vsej Evropi in celo po vsem svetu. V ta namen je bila l. 1919. ustanovljena tretja, tako imenovana komunistična internacionala. Ta kominterna naj bi nadaljevala delo, ki sta ga započeli prva in druga internacionala. V posameznih državah so boljševiki pričeli organizirati komunistične stranke, ki naj bi pričele gladiti pot svetovni revoluciji. Organizacija pa, ki sloni na tako široki osnovi, je potrebovala svojo taktično ideologijo ter pravila. V kolikor niso bila splošna pravila postavljena že od l. in l. internacionala, so jih izpopolnili boljševiki. V njih so predvideli vse možnosti ovir, s katerimi bi se njihovi pristasi v svetu morali boriti. Nastala so podrobna navodila za delovanje v legalni in ilegali.

Glavni namen dela komunistov v posameznih državah je bil, pridobiti si široke množice prepretega ljudstva, s pomočjo katerih bi se lahko polastili oblasti. Ker pa preprosto ljudstvo navadno ni bilo naklonjeno komunističnim idejam, se je delovanje komunistov moralo posluževati najrazličnejših načinov propagande in najrazličnejših taktičnih gesel, ki naj bi pridobila simpatije širokih plasti ljudstva. V svojih navodilih, ki so jih komunisti pošiljali iz svojih central po vsem svetu, so ta geslji in način pridobivanja množice tudi podarili. Med splešnimi navodili se med drugimi nahajajo tudi sledeče navodilo: »Mine bi bili učenci Marxa, Engelsa in Lenina, če ne bi bili zmogni popolnoma spreminjati svojih taktik in načina delovanja, kakor nam to narekujejo okoliščine. Vsi ovinki in vse taktike so usmerjene k svetovni revoluciji.

Vsa sredstva so torej dovoljena, da le uspeh ne izostane. Ko se bo razočarano ljudstvo zavedlo svoje zmote, bo že postavljeno pred izvršeno dejstvo! Vsek odper, ki bi tedaj nastal, bi bil brezuspešen.

Kakor je komunistično gibanje že staro, so stare tudi metode, s pomočjo katerih naj bi se komunistične samice uresničile: Povsod in vsedej so se komunisti skušali navidezno prilagoditi javnemu mnenju in so spretno skrivali svoje prave namene.

Največ uspeha so imela njih prizadevanja v časih, ko se po svetu vrstili dogodki, ki so vrhli mirno življenje narodov in držav iz njih tečajev. Ze po prvi svetovni vojni, ko se je Evropa znašla pred nevmi nalogami in problemi, so znali komunisti to stanje izkoristiti in so se ponekod začasno res priklopili do oblasti. Kmalu pa je bilo njihove »slave« konec. Ljudstvo je povsod odklenilo krvavo revolucijo in komunistična življenjska načela. Postavilo je na čelo držav zaupanja bolj vredne ljudi. V novi svetovni vojni, ki jo sami doživljamo, se je komunistu zopet odprlo hvalno področje za njegovo delovanje in eksperimentiranje. Potrebna pa se bila seveda tudi nova, sodobna gesla.

Ko je l. 1941. razpadla Jugoslavija, se je znašel nacekrat v popolnoma novem položaju tudi slovenski narod. Ljudstvo se tega niti še ni dobro zavedlo, ko so komunisti, računajoč, da je zanje nastopila ugodna prilika, se pričeli z načrtnim delom. Treba je bilo nemudoma izkoristiti nastalo zmedo. Zato so dali pečudo za »vsenarodno« ilegalno organizacijo, katere glavna naloga naj bi bila »borba za svobodo slovenskega naroda«.

Ni bilo težko najti najboljstliveše strune v srcu vsakega Slovenca. Spretno propagando so na ta način komunisti, spretno izkoriščajoč šibko stran našega naroda, pričeli pridobivati pristaje. Neurno so delovale njih cilice v vsakem kraju, v vsaki ulici. Ustanovljale so se poleg že obstoječih še vedno nove.

»Naprej v borbo za pravdo in svobodo slovenskega naroda!« — »Vse za svobodo naroda in njegovo boljšo bodočnost!«. To so bila gesla, ki se jih je pričela posluževati propaganda OF. Pri Slovenecih je bila nacionalna zavest tedaj že dovolj razvita, politična zrelost pa toliko manj. Propaganda OF je zato naletela na ugodna tla. Komunistom se je zopet enkrat posrečila njih začasna taktika. Zapeljivali so ljudstvo pod svoje vodstvo, spretno pa so prikrivali svoje prave namene. V svoji propagandi so dali od časa do časa razumeti, da so oni prav za prav duševni in dejanski vodje vsega »narodno-osvobodilnega« predvaja in da so si vprav komunisti zadali nalogo »rešiti« slovenski narod.

Kdaj se je že zgodilo, da bi se komunistem boril za narodno misel, za narodno korist? Ni se primera v zgodovini. Dovolj pa je primerov, da so se komunisti pod krinko nacionalnih gesel in narodnih idej, ki so jih na ta način zlorabili, borili za svoje uničevalne cilje. Ta primer se je delno posrečil komunistom tudi pri nas. Dasi bi morali poznati tudi Slovenci iz lastne izkušnje dovolj komunističnih taktik, so jim premnogi vendarle spet nasledili in padli v nastavljeni past.

Še lažje stališče so imeli komunisti na Primorskem. Tamonje slovensko ljudstvo se je dalo, zagrenjeno, zbegano in neinformirano, kakršno je bilo, še bolj preslepti in zapeljati po njihovih brezvestnih lažnarnodnih geslih. Danes pa uvidevajo počasi tudi oni na Gorškem in na Krasu, da so bili prevarani in izdani. Da, nacionalna taktika! Danes stojimo vsi Slovenci v Ljubljanski pokrajini in na Primorskem pred krutimi posledicami te taktike.

Ali je še kdo, ki veruje v delo komunistov za narodov blagor?

Vodnikov knjižni dar mora tudi letos v vse slovenske hiše

„Pravniki“, salonski komunisti se gredo „pravniški kongres“

Zmešane razprave in še bolj zmešani sklepi »pravnikov« OF

V oktobru so sklicali komunisti »kongres slovenskih pravnikov« v Suhorju v Beli Krajini. Prvi so po večini mladi in najmlajši »juristi«, ki so šele pred kratkim puzeli z naše univerze, ali pa je niti še niso absolvirali. Nekaj pa je bilo tu in starijših, in takih, ki jih je zajel komunistični teror na »sovoženem« Dolenjskem in Notranjskem. Udeležila je bila n mrež obvezna za vse pravnike s tega področja ne glede na to, ali so pristali OF ali ne. Polnolevno so seveda prisostvovali polnoletno žalostno znanega K. Žiškina in njegovega vrednega pajdaka Stanteta vsi oni »pravniki«, ki so jo v septembru potegnili iz Ljubljane »reševati« Slovenijo, misleč, da nastopa komunistična era v naši deželi in da je zadnji čas, ustraviti si v komunističnih vrstah lepa mesta in sijajno bodočnost.

Komunistične komedije in tragikomedije

Vsa prireditelj je bila seveda zopet le pesek v oči za komunistično rajo, enak kakor vse druge slone komedije in tragikomedije, katere so komunisti uprizarjali v septembru in oktobru po Dolenjskem in Notranjskem. Sem spadajo razni smutnjaki, »velike« po nekaterih občilih, »so ni povesi«, zasledeni ljudskega zastopstva, kakor so imenovali zborovanje tako zveznega plemena OF itd. Te predstave naj bi ljudem dokazale, da se življenje v »svobodnem ozemlju« ureja in prehaja v nekakšen noven tok. Poglejmo podrobneje posilstvo, ki pa jih je sprejemalo apatoid in s težko prikrivanim odporom, so bile te prireditelje namenjene zlasti onim bodnim slovenskim komunistom, ki so p. b. žali iz Ljubljane in od drugod šle po zlozni bošakovec. Te novice so odlični hoteli malo zapostiti, da se ne bi takoj v začetku zaveli svoje »smotno« klavirne in brez-pomembne vloge in da bi se s kompromitiranjem pripravili za krvavo krvišče naloge, ki jim je bila namenjena.

V niz teh predstav je spadala torej tudi famozni »pravniški kongres« v Suhorju. Tudi on naj bi markiral nekako sistematično delo, in »pravniški«, ki jih je bilo med »pristice« sredi septembra razmeroma največ, naj bi imeli občutek, da vendar tudi oni v OF nekaj »pomenijo«. V resnici ni bilo komunističnim mogotcem niti toliko mar ko za lanske sneg, kaj bodo govorili in sodelovali njihovi »pravniški«. Dnevni red zborovanja je bil: organizacija sodišč in uprave ter reforma zakonov. Kako so sodišča organizirali in kako si predstavljajo sodstvo so pokazali takoj nato strahotni kočevski »procesi« in množični umori zavednih Slovencev in Slovenk po vseh krajih Dolenjske in Notranjske. Lahko si mislimo, kakšna načela so po komunistični komandi postavljali ti lažni pravniški glede reforme zakonov.

Sodniše naj se odpravijo

Ni nam znano, da bi vodstvo OF tudi o tem zborovanju objavilo kako poročilo. Ker pa je bila, kakor smo že omenili, udeležba obvezna za vse sodnike, advokate, notarje in druge juriste z ozemlja, ki so ga komunisti strahovali, je bilo med udeleženci tudi precej prepričanih protikomunistov in se je zato o

sklepih »kongresa« izvedelo marsikaj zanimivega. Sprejeti sklep, so predvsem podirali markska iluzija, ki si jo je bil ustvaril za prihodnost ta ali oni ambiciozni OFarski pravnik. Bilo je namreč sklenjeno, da se odpravijo notariati, advokatura, pa tudi sploh sodnja v današnji obliki. Tako je prišel na svoj račun eden glavnih komunističnih »pravnikov« sodnik J. Rus, ki je rolnel zoper sodni postopnik ter se znašel nad njim, češ, da štiti buržoazno kapitalizacijo, v resnici pa bržčas zato, ker ga on sam ni nikoli dobro poznal in so bile njegove sodbe navadno tako šepaste, da so le redko obveljale tudi pred drugo instanco.

Gleda, zaved, ki jih obravnava »buržoazne« družabnem redu civilno in kazensko sodišče, je bilo v Suhorju konstatirano, da bo večina civilnopravnih zadev odpadla sama po sebi, ko bo zasebna lastnina do skrajnosti omejena. Kar na se bo, če le pojavilo sporov s tega področja, jih bo lahko reševala komunistična stranka po svojih tajstvih. Kazenske zadeve pridejo zaenkrat še oreo vojno sodišče, zato vprašanja kazenskega zakonika še niso neposredno aktualna. Pozneje naj se kazensko pravo spremenijo tako, da ne bo več štiti »buržoazne« kapitalizacije, kakor jih po trditvah komunističnih demagogov štiti danes. Tako naj se na primer ne smatra za tatvino, če delodajalec okrade svojega delodajalca, ako je ta zasebnik. Ako pa je delodajalec kak komunistični »kollektiv«, potem je tatvna seveda zelo huda zločin in se mora najstrožje kaznovati. Za delikte proti komunističnemu režimu in komunističnim vladodržcem bo veljala tudi kancije smrtna kazen.

O organizaciji uprave so govorili razmeroma malo. To je tudi razumljivo, kajti vse upravne posle bo opravljala partija s svojimi ekspozitami in vsaj za prvo dobo ne bodo potrebne nikake posebne upravne oblasti z juristi. Če pa bo le kaj upravnih položajev, bodo na njih predvsem zaposleni sedanjí politkomisarji in drugi partijski, ki opravljajo sedaj službe krvnikov, preganjancev in ovačuhov v OF. Pravniški bi bili zadnji, katere bi postavljali na taka mesta.

Direktor in sluga

Ko je »kongres« na ta način naglo opravil svoj posel in menil nič tibi nič porušiti vse pravniške institucije, je moral izpolniti čas zasedanja z razpravo o zadevah z drugih poprišč. Podal se je na kćljivo področje gospodarske politike. Slovensko je prešel vse banke in industrijska podjetja, zlasti njih direktorje. Mesta direktorjev in drugega vodilnega osebja naj se sploh odpravijo. Kolikor bodo vendarle še ostala, direktor ne sme imeti večjih prejemkov, kakor jih ima sluga v njegovem podjetju. Inženjerji na železnici, v rudnikih in v industrijskih podjetjih ne smejo biti boljše plačani od delavcev in tem ni treba pozdravljati nadrejenih obratovodij...

Takih in stičnih na debelo demagožijo, a prav tako neumnih načel so postavili gospodje »pravniški« še več. Bog vedi, ali je bil res kdo med njimi tako zagamaj, da misli, da imajo predsednik moskovske emisijske banke, njen glavni blagajnik in glavni kontrolor ravno tako plačo kakor vratar in sluga, ali pa tehnični vodja ka-

tere izmed sovjetskih veletovarov enake prejemke kakor njemu podrejeni delavci? Naj bi le poskusili ti salonski komunisti razvijati svoje nauke v današnji Sovjetski uniji, pa bi videli, kako hitro bi bili kot saboterji in hujskači postavljeni ob steno.

Slovenska polja v štiri nadstropja

Z denarstva in industrije je famozni kongres prešel na agrarno vprašanje. Obravnaval ga je z enako nezmožljivo vsevednostjo. Zaradi kmečkega prebivalstva po Dolenjskem še ni proglasil razlastitve vse plodne zemlje, temveč se je povzpelo celo do zahteve, naj ima slovenski kmetovalec po 4 ha plodne zemlje. »Pravniški« smetana je s tem dokazala, da se toliko razume na naš agrarni problem kakor zajec na boben. Saj bi bilo dobro, če bi vsak Slovenec imel 4 ha plodne zemlje, toda kako naj se to izvede, ko imamo vse plodne zemlje komaj toliko, da pride na vsakega Slovenca le pol hektarja. Suhorski pravniški modrijani bodo našo zemljo očitno zgradili kar v štiri nadstropja.

Pri novih razdelitvi plodne zemlje bodo prišli v prvi vrsti na račun današnjih komunistov, in njihovi pomagači po vrstnem redu, kakor so se najbolj okrvavili roke s slovensko krivjo. S tem bo obenem »likvidirani« slovenski kmet, ki mu komunistem ni nikdar dihal in mu tudi danes ne diši. Enako bodo imeli sedanjí partijski prednost pri razdeljevanju žužnin, ker bo dedno pravo seveda odpravljeno.

Svoj lastni greb kopljejo

Zelo dvomimo, da bi se dobili v raji OF ljudje, ki bi naselili takim zmešanim in neraznim naukom, kakršne je po naročilu politkomisarjev postavil suhorski »kongres«. Radovedni pa smo, s kakimi občutki jih bodo sprejeli oni posestniki, veletovarji, industriji in drugi bogataši, ki so zadnja leta tako velikodušno sprevajali za komunistično revolucijo in s tem omogočili krvavi teror na naši zemlji. Upali so, da bodo s tem rešili sebe in svoje premoženje. Toda kakšna bridka in naivna zmota! Suhorski sklepi so zopet nov dokaz, da bi komunistem, če bi prišli na oblast, brezobzirno pometeli tudi z onimi, ki so mu klečevalno strahopetno in uslužno držali lestvico, po kateri bi se rad povzpeli do moči. Ne le da bi komunisti tudi nji brez pardona pobrali vse njihovo premoženje, »likvidirali« bi jih kot odvise balast prav tako, kakor že sedaj more in ubijajo vse, v katerih vidijo kako oviro za dosego svojih ciljev.

V polni meri pa velja to tudi za same udeležence suhorske prireditve. Naj se komunistom še tako laskajo in vdinjajo, v njihovih očeh bodo vedno »buržoazji«. Mnogi od njih so to že na lastni koži občutili, ko morajo slove izvrševati povelja raznih politkomisarjev, tudi takih, za katere vedo, da so bili prej občajni kriminalci. Kakšna bi bila šele njihova usoda, če bi komunistem res kdaj tako zavladali, da bi njih stafaže ne potrebovali več!

Res koplje svoj lastni greb vsak, kdor da je eno lito za komunistično OF, in vsak, kdor spregovori le eno besedo v njen prilog.

Lastnikom motornih vozil

Pozivajo se vsi lastniki ali oskrbniki motornih vozil (potniških avtomobilov, tovornih avtomobilov, ambulančnih, sklopilnih ali gasilskih avtomobilov, motociklov, priklonikov, vlačilcev itd.), ki imajo v Ljubljani pokrajini svoje stalno bivališče, in sicer ne glede na to, ali imajo domačo ali tujo evdeno številko da obvezno prijavijo vsako motorno vozilo šefu pokrajinske uprave, poslužnošč se tiskovne, ki se dobi v Uradu za civilno motorizacijo, Ljubljana, Wolfova ulica 12-I.

Te prijave točno izpolnjene in po listniku ali oskrbniku podpisane, in sicer za vsako vozilo na posebni tiskovni, je poslati priporočeno ali osebno oddati nipoznove do 15. decembra t. l. v Uradu za civilno motorizacijo v izogib zakonskih posledic.

Kratke vesti iz vsega sveta

Rim, 27. nov. DNB. Iz skladšč v mestu Civita Vecchia je bilo v petek ukradenih več vreč medicinske kopalne soli v tež 500 kg. Italijanski policija opozarja, da bi se ta sol lahko pojavila na črni borzi, ker je bila prodajala soli v zadnjem času racijonirana. Užvanje omenjene soli bi dvedo do hudih zdravstvenih, je objavila italijanska vlada po raciju.

Ženeva, 27. nov. DNB. Gracin piše v »Sunday Express« glede nadaljnjega poteka vojne, da je Hitlerjev govor v Monakovi nemški narod izredno močno združil. Za Anglijo in Zednjene države se začenja najtežja in najbolj smrtonosna faza vojne. To dejstvo je Churchill povedal. Angličem se bolj jasno kakor v svojem govoru v splošni zbirnici. L. 1944. bo zahtevalo od Angležev in Američanov največje žrtve. Treba je upoštevati, da je vojaška moč Nemčije na vseh bombnih napadom ogromna.

Ženeva, 27. nov. DNB. Kaj čaka nemški narod v primeru sovjetske zmage, odkriva londonski večernik »Evening Standard« v posebnem članku. Sovjetske načrte za ta primer pripravljajo boljševiški »nacionalni« ekonomci Varga. Predlaga, naj Anglija prevzame nemška dobroimetja v tujini, Sovjetska zveza pa nemška posestva, stroje, surovine in delovne sile. Po Vargovem mnenju Anglež ne bi imeli ničesar proti temu, če bi ves nemški aparat s pripadajočimi delavci kratkoma odpeljali v Sovjetsko zvezo.

Bratislava, 26. nov. DNB. Slovaški parlament se je v četrtek sestel k svoj 183. seji.

Rim, 26. nov. DNB. Radio talijanske socialne republike javlja v nekem komentarju o novi zakonodaji, da je danes vsakemu Italijanu jasno, da je mogoče rešiti židovstvo vprašanje v Italiji le z radikalno židovstveno rešitvijo.

Teden v gledališču

Tudi pretekli teden je prinesel nekaj uspešnih predstav v naši Drami in Operi. Odziv občinstva je bil lep in tudi toplega priznanja ni manjkalo. V Drami so bila uprizorjena dela »Potopljene svete«, »Kovarnost in ljubezen«, »Kavarnica«, »Normanski junaki« ter »Cvetje v jeseni«. V Operi smo se naučili opernih lepot ob »Thais« in »Mad. Butterfly« se razvedrili ob operi »Zemlja smehljaja« in z zanimanjem pričakovali »Sneguroško«, ki je ob sobotni premieri prepričljivo uspevala in ki bomo o nji v prihodnji številki podrobneje poročali.

Naj spregovorimo ob tedenskem pregledu o Masseneti dragoceni operni umetnici »Thais«. Zmagovito si je utrla pot na naš operni oder, kamor se v preteklih predstavah zmerom znova vrača. Podrli je s svojo nežno glasbeno lepoto, na tudi z iskreno resnostjo doživanja Uvrsta le je med one operne biserice, ki so ljubljanskemu opernemu občinstvu najbolj pri srcu.

V silovitem, dramatičnem spopadu dveh naznanj, dveh svetov ter njunih utelečencev aleksandrijske hotnice in lahkoživke Thais ter zanečenjakega oznanjevalca odpovedi Atanacela se vzburkava in prelamlja odsko dogajanje: V prvem delu besni borba za zmago, v drugem zuti očistitve. In v tem napornem umetniškem ustvarjanju se oblikujeta močni, izraziti operni podobi Thais' Valerieje Heybalove in R. Primožičevega Atanacela.

Kakor v operah »Madame Butterfly«, »Aida« ter »Evgenij Onjegin« itd., tako se je Heybalova lotila tudi v operi »Thais« svoje naloge s tisto toplo vneto, svežim poletom in vztrajno temeljitostjo, ki so tehta osnova kreaciji umetniško zrelih, vrhunskih, pevsko ter igralsko vzgledno uravnovešanih, nazvnoter in nazven čvrsto doganjenih stvaritev. Njena Thais plamti v prvih slikah v žarečem bleisku občudovane kurtizane v sklepnih slikah na se pretresljivo ponotranjuje v snokernem prečiščenju. Kakovostno bi njena Thais verjetno ustrezala tudi pretirano kritičnim gledalcem ter poslušalcem.

R. Primožičev Atanacel kaže značilna svojstva puščavnikove elementarnosti, čustvenega zamosa in dinamične silovitosti. V prikazovanju in poudarku prvih materialne in duhovne sile je Primožič še zmerom mojster, kakor se izrazila že druge njegove številne stvaritve (Rigolatto, Amosarov, Arcesius itd.). Njegov Atanacel nas sugestivno zažame v svoje duhovno in miselnjško sredotočje. Vzbuja pa v nas proti koncu občutke usmiljenja, razumevanja in tudi občustvovanja.

V skladni soglasni so sodelovali še Lipušček kot Niclas, Luna v vlozi častiljivega Palemena, M. Mejnkeva in M. Poljanarjeva kot razgizani sužnji Krošila in Miralea, Španova kot ostanja Alibina, Baletni vložek je mojstrovina koreografa Golovina, Balčne solstice Bravčevića, Japljeva in Remskarjeva ter solista M. Kurbos in D. Pogarčar so imeli priliko ponovno izpričati svoje znanje, spretnost in smotno težnjo k izpopolnjevanju. N. Strleč, odlični prevajalec opere, pa je vneto dirgal in smiselno povzval soliste, zbor in orkester v zbrano zvajajočo celoto.

DRŽAVNO GLEDALIŠČE

DRAMA

Ponedeljek, 29. nov.: Zaprto.
Torek, 30. nov., ob 16: Kovarnost in ljubezen, Red B.

Milčavž v Drami. V soboto 1. decembra ob 16. uri ter v nedeljo, 5. decembra ob 14. uri in ob 16.30 uri: bo igrana mladinska igra P. Golje: »SNEGURČICA«, tem predstavam bo priključen prihod Milčavža in obdarovanje otrok. V zadnji nedeljski predstavi (ob 16.30 uri) bo obdaritev tudi za odrasle.

OPERA

Ponedeljek, 29. nov.: Zaprto.
Torek, 30. nov.: Zaprto.

Za leto 1944 bo izšel »Gledališki koledarček«, ki bo vseboval članke o Operi in Drami, s številnimi slikami raznih predstav.

Ljubljanska nedelja

Ljubljana, 28. novembra.

Poslavljamo se od novembra in bolj in bolj tonemo v zimo. Poslednja nedelja listopada je bila skromna. Sezona je zdaj v polnem razmahu, vabijo gledališča in kinematografi, s ponedeljkom pa se bo razgibalo tudi koncertno življenje. Vrtovi so vsepovsod pospravljeni, da naraž in ledovje ne moreta več napraviti škode. Mali gospodarji in gospodine pa izkoriščajo sedanje nedelje, da urejajo zimska bivališča za svoje drobne živali. Nobenih posebnih dogodkov ni zabeležila današnja nedeljska domača kronika, zgodile so se zgolj nekatere manjše neizgode. 51-letnega delavca Martina Zaležeta je na Ambrozevem trgu podrl tramvaj in je mož poškodovan po životu. Antvan Kocjančič, 62-letni posestnik iz Velikih Lašč, je padel s poda in si zlomil desnico in rebra. Gospa Boža Zuncvea, pasarjeva žena iz Ljubljane, se je vsekala v levo. Francu Pogorelcu, 16-letnemu mehaniškemu vajencu iz Ljubljane, je pa pri kurjenju peči puhnili plamen v obraz in ga precej hudo opekeli. Alojz Kastelic, 35-letni posestnik iz Sada, si je pri padcu zlomil levo nogo. Ivanko Smodejevo, 13-letno učenko iz Ljubljane, je v Vnanjih gorah ugriznil pes v nogo. 17-letnemu dijaku Dušanu Žoržu je pa raketa bušnila v obraz in ga močno opekla. Poškodovanci se zdravijo v splošni bolnišnici.

Filmski pregled

Sioga: »Ljubavna komedija« (Berlin-Film). Theo Lingen je dokazal že večkrat, da je poleg odličnega komika tudi prav preten režiser. V tem filmu je oboje, namreč režiser in komik, kot slednji v vlogi višjega natakarija. Naslov že pove, da imamo opravka s komedijo. Spet se vrta zgoda okrog operete, slavnega komponista, enake pevke, manj slavnega libretista in še manj slavnega, zato pa tem bolj ljubke slikarice. Slednjo igra Magda Schneider. Libretista Albert Matternstock, komponista Johannes Riemann in pevko Lizzi Waldmüller. V filmu nastopa tudi krojač, ki je »črna« naravnost in katerega podaja Rudolf Carl. Kadar pove kaj, prav smešno, tedaj ljudje cepetajo z nogami od zado-

voljstva. Ze radi Rudolfa Carla in njegovega češkega krojača je vredno ogledati si ta film.

Matica: »Veleturnist« (Bavaria). Naslov obeta mnogo. Godi se v začetku tega stoletja na Bavarskem, precejšen del v planinah. Joe Stöckel=Lallinger kot »veleturnist« je vsekakor privlačnost prvega reda. Njegova Johana mu je pripravila za jubilej »presenečenje«: zbirko njegovih »planinskih« pisem v obliki knjige. Pisma s planin je pa enostavno prepisoval iz neke planinske knjige. Ako ne bi bilo zvedavega profesorja (Josef Eichheim), ki je to iztaknil, bi bilo vse v najlepšem redu. Tako je pa moral naš vrli »veleturnist« končno le dokazati svoje alpinistične sposobnosti, kar je tudi storil s pomočjo svojega bodočega zeta, ki je bil prvi avtor planinskih pisem. — Film ima precej zanimljivih posnetkov z bavarskih planin.

Union: »Če bi bil vsemogočen« (Bavaria). Moserjeva komedija, okolje hotelsko. Vsak čitatelj si lahko že predstavlja, kako izgleda v hotelu, kjer je Moser nočni vratar. Eden izmed posrečenih prizorov je oni, ko našena častiljivega bradatca gosпода s soprogo, češ da je to soliden hotel, ki ne sprejema gostov samo za eno noč, tem manj, ker gospa nima pri sebi poročnega lista. Seveda je konec filma tipično »moserjanski«. Kljub vsem neumnostim in nevsednostim, katere prizadene sebi in drugim, spravi skupaj nekaj parkov, sam pa odnese nagrado in življenjsko družico. V filmu vidimo poleg drugih dobrih igralcev po dolgem času zopet enkrat Svetislava Petroviča v manjši vlogi.

Tednik: V tovarni suhega solčiva v Anverzi, kuharska šola za moške: prav zabavni so posnetki iz te šole, kjer se uče moški med drugim tudi večji omeleti; v moderni vojni porodnišnici NSV, znameniti nemški rentgenolog prof. Frick preiskuje mlado damo; minister Speer je podal pregled o stanju oboroževanja, maršal Göring pokaže osebno, kako se strelja, Dunaj navdušeno pozdravlja letalca Nowotnega, ki odhaja zopet na fronto; v morinarski šoli; Monakovci: ovačije Führerju ob priliki njegovega govora na predvečer 9. nov., poklonitev pred grobom žrtve pokreta, polaganja vencev na Kraljevem trgu. Vzhodna fronta: ponokni boji, oskrba v municijo v prednjih postojalkah, borba tanka proti tanku, metaleži min, v oporiščih lovskih letal; ko zadoni alarm, je na mah vse na nogah in hito nato starta letalo za letalom, lovi nemilomno napadajo sovražne težke bombarke. Ti posnetki so bili napravljeni s kamero, ki je vgrajena spredaj v letalu in ki posnema vse, kar pride v njeno zorno polje. Pilot tedaj naravnava kamero s celim letalom in je torej vodja letala, strelce in filmski operator v eni osebi.

RADIO LJUBLJANA

PONEDELJEK, 29. NOVEMBRA 1943.

8.30—9.00: Jutranji koncert, 9.00—9.15: Poročila v nemščini in slovenski, 12.00—12.30: Opoldanski koncert, 12.30—12.45: Poročila v nemščini in slovenski, 12.45—14.00: Koncert za razvedrilo, 14.00—14.15: Poročila v nemščini, 14.15—15.00: Koncert »Majega orkestra Stenovic«, 17.00—17.15: Poročila v nemščini in slovenski, 17.15—17.45: Popoldanski koncert, 17.45—18.00: Zdravniška ura, 18.00—19.00: Prenos iz Velike unioinske dvorane: Javni simfonijni koncert. Igra radijski orkester ljubljanske postaje, vodi dirigent Drago Sganec. Sodeluje sopranistka Valerija Heybalova. Skladbe W. A. Mozarta, 19.00—19.30: Mlad. igre, 19.30—19.40: Poročila v slovenski, 19.40—19.45: »To se tiče vsakega«, govor predsednika Pokrajinske uprave generala Leona Rupnika, 19.45—20.00: Napoved sporeda za naslednji dan; sledi mala medtara, 20.00—20.10: Poročila v nemščini, 20.10—21.00: Ob valčkovih zvokih, 21.00—21.40: Napoved izvečnih filmov, 21.40—22.00: Prenos vojaške oddaje iz Beograda, 22.00—22.10: Poročila v nemščini, 22.10—22.30: Glasba za lahko noč.

Smrtna kosa

V sanatoriju »Slajmerjev dom« je po dolgi in težki bolezni preminil g. Anton Stefe, lastnik tovarne čevljev »Jadrani« in posestnik v Kranju. Truplo pokojnika bo prepeljano v Kranj, kjer bo pogreb v torek, 30. t. m. Za pokojnikom žalujejo soproga gospa Francka, hčerka Zorica, por. Levčnik in sin Zivko. Prizadetim iskreno sožalje!

Objave

Zegoza, zadruga malih gospodarjev, sporoča, da bo razdeljevala korenje in peso samo v ponedeljek, torek in sredo dopoldne in popoldne v svojem skladišču v Medvedovi ulici št. 4 zadaj za ABC pri Gorenjskem kolodvoru. Vsak naročnik naj prinese s seboj naročilnico in denar, na kar prejme nakazilo in blago. Brez naročilnice nič.

Zbirka »DOBRA KNJIGA«

izda vsak mesec en roman. Knjige iznašajo redno meseca in so na razpolago v dveh izdajah v tiskani in vezani. Po znatno nižji ceni, doli romane DK, kdor se na zbirke naroči. Naročnina se lahko plačuje mesečno in znaša na mesec, torej za eno knjigo.

a) za naročnike »Jutra«, »Slovenskega Naroda« in »Domovine«: 10 ur za broširano in 20 ur za vezano izdajo;

b) za ostale naročnike 11 ur za broširano in 22 ur za vezano izdajo.

Naročnike sprejema uprava »Jutra« in »Slovenskega Naroda« v Ljubljani Puciničeva 5.

MALI OGLASI

ZA MIKLAVŽA — DENAR dobiti, če prodaste svoje odvisne predmete: vakovratne steklenice, vreče, kovine in druge predmete trdki »Metall«, Gospodstva c. 16, svetstva cesta 16, 533-7

ZA NAKUP KOZ domačih kunccev in divjih zalcov je pooblaščen edenole Zegza na Galisovnem nabrežju 31, Kofe sprejema le ob petkih ves dan, 531-37

Kupim ELEKTRIČNO TČ dobro obdržano, kerbo kupi »Stefan«, Gospodstva cesa 16, 533-7

534-6

Prijateljstvo Madžarske z Nemčijo

Izjave madžarskega zunanjega ministra

Budimpešta, 27. nov. DNB. Madžarski zunanji minister Gheczy je podal v poslanski zbornici pregled zunanje-političnega položaja. Z zadovoljstvom je ugotovil, da vlada v poslanski zbornici popolno soglasje glede vseh vprašanj zunanje politike.

»Vsi smo mnenja«, je dejal minister, »da mora imeti madžarska zunanja politika le en sam cilj, namreč zasledovanje poti, ki vodi do narodove blaginje. Madžarsko zunanjo politiko določajo neizpremenljivi narodni cilji in ne činjenice, ki bi bile odvisne od konjunktura«.

Ko je Gheczy v okviru svojega zunanje-političnega pregleda poudaril, da se madžarsko prijateljstvo do italijanskega naroda ni izpremenilo, je dejal glede Nemčije: »Naše prijateljstvo z Nemčijo je takšno, kakor je bilo doslej. Osnove tega prijateljstva predstavlja stoletna tradicija in geopolitični položaj Madžarske v Podunavju, namreč dejstva, ki so ustvarila skupnost interesov na reznih področjih«.

Ta skupnost interesov je postala zaradi skupne usode, ki nas je zadel, mirovnih pogodb in čeh sklepov dunajskega razsodišča še ožja.

Moč preteklosti, naš skupni geopolitični položaj ter verska in trironska mirovna pogodba so dejstva, ki določajo odnose med Madžarsko in Nemčijo in ustvarjajo trdno podlago našega dobrega razumevanja in sodelovanja. Boj, ki ga danes

bije Nemčija, je boj za življenje, ki ne bo ostal brez uspehov«.

Obratno se na sosedne države v Podunavju, je izjavil madžarski zunanji minister, da ničesar ne more zpremeniti činjenice, da žive v Podunavju narodi različnih plemen, poizkus pa, izigrati jih med seboj, je možen le na podlagi umetno ustvarjenih nasprotij.

Govornik stranke »madžarske obnove« Gajnuu je poudaril, da doprinaša Nemčija pod vodstvom Adolfa Hitlerja ogromne vojaške žrtve, da bi zadržala bolševiške armade in ubranila evropsko civilizacijo. Poslanska zbornica je z živahnim odobravanjem izrazila svoje simpatije za nemški narod.

Sveta zveza med Bolgarijo in Nemčijo

Sofija, 27. nov. DNB. Na petkovi seji sobranja je bila v prisotnosti predsednika vlade in zunanjega ministra končana debata o odgovoru na prestolni govor.

Poslanec Strudžov je naglasil, da vče Bolgarjo na Nemčijo sveta zveza. Nemčija je pripomogla Bolgarji k narodnemu zedinjenju. Glede židovskega vprašanja je izjavil, da bi se najbolje rešilo tako, če Bolgaria izžene vse žide.

Prihodnja seja sobranja bo v sredo. Na tej seji bodo govorili min. predsednik Božilov in več ministrov.

Hud potres v Turčiji

Carigrad, 27. nov. DNB. Ponoči je po poročilu radia v Ankari skoraj vsa Turčija doživela težak potres. Glavni sunki so bili med 1.21 in 1.25 ponoči. Podrobnosti še niso znane. Na splošno se je zvedelo samo, da je nastala težka škoda v vaseh Osmanki in Medžitoru v vialetu Tešorumu. Enako javljajo tudi o opustošenjih iz Tokata in iz okolice. Tudi v Amasiji se je podrl nekaj zidov. V kraju Sulu Ova so bili trije mrtvi, več pa je bil ranjenih. Potresne sunke so zaznavali tudi v Carigradu in v Diarsiru. Ob 9.8 ter ob 11. so začutili dva močna potresna sunka v Ankari. V Igacu sta se ob tem času zrušila poštni urad in mestna hiša.

Potres v bližini Islanda

Erfurt, 27. nov. DNB. Potresna opazovalnica v Jeni je zaznavala v pretekli noči ob 23. uri, 24 minut, 5

„Pobijte vse ujetnike!“

Krvave postaje na poti komunističnega bega iz Kočevja — Grčarice in Dane, prizorišča nadaljnjih komunističnih pokoljev

Se vedno prihajajo nova razkritja o strahotah komunističnega besnenja po Dolenjskem, zlasti tudi o herojsko tragični usodi branilcev Turjaka in Grčarice, ki so prišli v ujetništvo tolovajev. Potrjujejo se vesti o zverinskih pokoljih ujetih mož in fantov, katere so komunisti morili v zvezane in onemogle. Po dosedanjih podatkih se je bati, da je od junakov s Turjaka ostala pri življenju le pila tretjina, od onih z Grčarice pa niti ena desetina. Vse ostale — okrog 400 s Turjaka in okrog 140 z Grčarice — so komunistični razbojniki pomorili. Naše današnje poročilo razkriva nov množestven zločin, ki so ga komunisti storili na svojem begu iz Kočevja.

Tragično poglavlje kočevskega „procesa“ še ni zaključeno. Nasilni smrti šestnajstotice mučenikov, nad katerimi se je znesla krvava komunistična „justica“ zato, ker so bili posebej odpor vsakega trpetega slovenskega naroda, ki je hotel pod strahovladno iz gozda — umoru skoraj osemdesetdesetih junakov z Grčarice in Turjaka, ki so padli pod streli krvnikov Sercejeve brigade v noči med 12. in 13. oktobrom pri Mozilju — ponovni eksekuciji dne 15. oktobra istotam — sledi po partizanski evakuaciji Kočevja vrsta zločinov, katerih žrtev je postalo več kot šestdeset ljudi, ki jih je tako imenovana komunistična „policijska četa“ na svojem umiku gnala s seboj.

Evakuacija Kočevja

Po masovni eksekuciji, ki so jo izvršili komunisti v noči med 12. in 13. oktobrom v Mozilju, kamor so prepeljali ljudi iz kočevskih zaporov, je v slednjih ostalo le še malo ujetnikov. Vseh skupaj je bilo morda le za dve celici, ki sta pričakovali nadaljevanja muke. Ki so jim jih namenili novi ljudski oblastniki.

Ze naslednji dan, v sredo 13. oktobra, so komunisti 23 do 30 gori omenjenih ujetnikov, ki so bili po večini z Grčarice, poklicali iz celice ter jih nato odpeljali v Dijaški dom. Nastopiti so morali na Kajfeževi žagi prisilno delo, ki so ga opravljali nato do 22. oktobra, ko je bila odredjena evakuacija Kočevja. Nekateri jetniki so, kot že omenjeno, ostali še nadalje v zaporih, ker niso spadali v sklop tistih, ki jih je takrat „redno partizanski sodišče Sercejeve brigade“ že obsodilo. Z obsojenci na prisilno delo so se ponovno sešli šele po evakuaciji Kočevja. Na prisilno delo so komunisti prignali poleg gori omenjenih tudi nekaj ranjenec, ki so jih po prigonu z Grčarice namestili ločeno od ostalih jetnikov.

Dne 22. oktobra se je zaradi približevanja nemških enic začela evakuacija glavnega komunističnega centra, Kočevja. Vse na prisilno delo obsojene ujetnike so komunisti strpali na avtomobile ter jih odpeljali v Grčarice. Ločeno so tja premestili ter tudi v bodoče držali one ujetnike iz ječ, ki še niso bili „sojenici“.

Vsi ujetniki so prišli sedaj tudi pod novo stražarsko oblast. Bili so dodeljeni tako imenovani „policijski čet“, izbrani družbi samih zanesljivih partizancev, med katere so bili pomešani tudi člani izvršnega odbora „sodišča“, in drugi komunistični funkcionarji, ki so bili na begu. Omenjena četa je štela 96 ljudi. Njen komandant je bil neki Mirko. Policijska četa se ni udeleževala nikakih bojev ter se je kretala popolnoma samostojno, običajno med dvema tolovajskima „brigadama“, da je bila na ta način čim bolj zaščitena od vseh strani. Obširneje smo o sestavi in funkciji policijskih čet pisali že v eni izmed prejšnjih števil.

Prva eksekucija ujetnikov iz Grčarice

Čim je bila odredjena evakuacija Kočevja ter zapustitev nižje ležečih komunističnih postojank je bil izdan vsem partizanskim enicam tudi nalog, da je treba postreliti in pobiti vse ujetnike, ker predstavljajo po eni strani oviro pri umiku, po drugi strani pa bi lahko v splošni zmešnjavi pobegnili ter nato iznesli pravo silo položaja in priključili v komunistični „svobodni republik“ na Dolenjskem.

Ko se je vsled bližine prodirajočih nemških enic v nedeljo 24. oktobra policijska četa morala z Grčarice umakniti na višje ležečo postojanko, je sledel navodilu, da je treba postreliti ujetnike, izvršila svojo prvo krvavo „dolžnost“. Z avtomobilom so iz taborišča odpeljali 24 ujetnikov ter jih nedaleč stran postrelili. Med žrtvami tega pokolja se nahajajo: dr. Vinko Blaško, Cveto ter tudi trije ranjenci: Kemperle, Prešeren, Dubrovič. Njih grobovi so po pripovedovanju ljudi že najdeni.

Pobeg skupine ujetnikov

Med tem časom so Grčarice že zasedli Nemci. Vsled tega se je tabor „policijske čete“ dne 23. oktobra umaknil še višje, v višino okrog 800 m. Borbe med policijsko četo in prodirajočimi nemškimi enicami sploh ni bilo, ker so komunisti jedrno bežali povsod, kjer jim je pretila le najmanjša nevarnost. Junakstvo komunističnih enic je eksistiral le v tistih časih, ko je bil povsod mir.

V policijski četi so se po malem vršile ves čas likvidacije ujetnikov „izdajalcev“. Z različnimi ukazi so pošiljali ujetnike izven taborišča, kjer so jih nato likvidirali, kot „prepsalijo“ zaradi njih „pobega“ pa navadno potem postrelili še nekaj drugih ljudi.

V kolikor razmere v sklopu „policijske čete“ že od vsega početka niso bile neznosne, so postajale vsled vedno večje opasnosti vsak dan huje. Ujetniki so služili komunistični gospodi, med katero je bilo tudi nekaj žensk. Žena vplivnih funkcionarjev, kot tovrstna živina, zmerjana in prepevana ob vsaki priliki. Ujetniki so zato neprestano iskali prilike, da pobegnejo; spoprijaznili so se tudi z izgubo življenja za slučaj, če bi bili zasedeni.

Kdo podpira komunistično strahovladno

Premnogodi dogodki so nam v naši dosedanjih zgodovini pokazali, da je komunizem slovenskemu ljudstvu tuj. Na njegove limanice se je ujele pri nas le nekaj izobražencev, ki niso nikdar imeli stika z ljudstvom, in nekaj site meščanske mladine, ki je rasla v salonih in na zabavah in si krajšala čas s čitanjem „socialne“ literature, ker je bilo to v modi. Ni si na mogoče utreti poti niti do našega delavstva kaj šele do našega kmeta, k mu je bila komunistična miselnost popolnoma tuj. Vendar pa se je pešiči mednarodnih komunističnih terzistov, katerih večina Slovenija sploh ni bila domovina, in pešiči domačih zaslepljenecv posrečilo, zapeljati v svojo zmotno še mnogo drugih naših rojakov, ki pa po ogromni večini niso nasledili čistem komunističnim vabam, temveč pretežno le sladkim mamilom narodnega in socialnega značaja, ki so jih prejemali v čedalje večjih dozah, tako da se do pravega spoznanja niso mogli več dokopati. Četudi bi to hoteli: njihova volja je bila zlomljena in telo se je strupno tako privadilo, da ga n več čutilo.

V tem je po našem mnenju bistvo značilne spremembe, ki smo jo v našem javnem razpoloženju opazili v drugi polovici leta 1941, ko je vse drvelo za nekimi novimi prividi, ne da bi večina niti za hip pomislila, da je s temi prividi, ki jih je povprečje postavila že sama vojna majhna kika brezdomcev, n z koreninjenecv zagraja ena izmed najgusnejših iger z usodo naroda, in to v trenutku, ko se je narod znašel v enem izmed svojih najbolj tragičnih položajev. Kdor ni bil sposoben prvega spoznanja, tudi vsem nadaljnjim slepotam ni mogel več ujeti: bil je v gosti mreži iz katere se ni mogel več izmotati. In prav v tem vzduhu moramo iskati resnice uganke, s katero si premočnejši vedno bolj, glavno. Odgovoriti moramo samo na vprašanje, ki smo ga postavili v naslovu: Kdo podpira pri nas komunistično strahovladno pešiče ljudi? Odgovor na to vprašanje je po našem mnenju jasev in enostaven, četudi se razčlenja v več pojasnili, ki pa vsa izhajajo iz enega spoznanja: Mednarodni komunizem je tudi pri nas ostal zvest samemu sebi, svojim metodam, svojimi taktili in svojimi doktrini; izneveril se je sebi in svojemu narodu vsakdo med nami, ki je evangeliju teh novih prerokov v vseh mogočih podobah verjel!

Kdo torej podpira komunistično strahovladno med nami?

Kdor veruje, da se je mednarodni komunizem po izkušnjah z boljševsko revolucijo leta

V ponedeljek 1. novembra se jim je ponudila prilika. Skupina šestnajstih mož je pod nadzorstvom stražarjev morala po vodogovoru o pobegu je bil storjen v kratkem času. Med potjo so obvladali stražarje in tako se je skupini enajstih posrečilo, da so izginili v gozdu. Pobeg je uspel.

Pokolj pri vasi Dane

Med ujetniki, ki so jih komunisti vodili s seboj, so bili med drugimi tudi naslednji možje in fantje: Babie, Bačnik, Bregar, Borsini, Bugza, Karb, Črtalič, Jerman, Kajin, Klun, Kovčič, Krivic, Kraun, Leiteb, Marinič, Not, Samec, Šketa, Štefe in Zargi. Usoda teh ujetnikov je bila že ves čas jako dvomljiva. Bilo je pričakovati, da bodo rdeči krvniki pobili tudi te, kakor so že prej pomirili toliko njihovih stropinov.

Tragično pričakovanje se je izpolnilo. Ze naslednji dan, dne 2. novembra, so komunisti uprizarili novo krvavo morijo.

Ob pol dvanajsti uri so na Vernih duš dan pri kapelici na robu gozda pri vasi Dane na Travnji gori komunistične krogle pretrgale niti življenja še devetindesetih mladim borcem izmed 43, ki so se takrat še nahajali v oblasti „policijske čete“.

Nimamo še zaključnega seznama žrtve komunistične strahovlade na Dolenjskem. Dan na dan prihajajo nova poročila in število mrtvih narašča z blazno naglico.

„Žrtve morajo biti!“ Da, danes vemo, kakšne „žrtve narodnega osvobodjenja“ zahtevajo komunisti od našega naroda...

1917. in razvojem, ki ji je sledil v Rusiji, kaj „spremenl“.

Kdor veruje, da je komunizem, kakor ga oznanjajo njegovi preroki po vsem svetu, „v bistvu slovenska zadeva“.

Kdor veruje, da bi mogli o usodi katere koli slovenske države, zgrajene po komunističnem receptu, odločati slovanski ljudje.

Kdor veruje, da so slovenski komunisti, vzgojeni v šolah mednarodnega komunizma in po receptih kominterne, kaj bolj „naši“ in kaj bolj „slovenski“ samo zato, ker jih je rodila slovenska mati.

Kdor veruje, da je tako imenovana „osvobodilna fronta“ pri nas nastala zares iz nacionalnega prepričanja njenih voditeljev in ne morda po splošnih navodilih kominterne, sporočnih vsem komunističnim strankam na svetu za primer nove vojne — kot novo sredstvo v komunistični borbi za svetovno revolucijo po receptih boljševskega katekizma.

Kdor veruje, da gre pri takšnem pokretu, ki je po svojem bistvu tesno navezan na uspeh enakih pokretov pri drugih narodih, za kakršne koli resne narodne interese in cilje.

Kdor veruje, da ta naš „osvobodilni“ pokret ni imel prav nikakih zvez z boljševskimi izdajalci, na našem ozemlju pred njihovo izdajo in po njej.

Kdor veruje, da je v tem pokretu poleg vse-mogočih in edino odločilne KPS (Komunistične partije Slovenije) sploh še katere tega imena vredna „stranka“ ali „skupina“ iz bivšega našega političnega življenja, čemur se poleg Kidričev, Bačberjevic in drugih komunističnih „zadovoljajev“ v izvršnem odboru OF tudi imena nekaterih „katholikanov“, „Sokolov“ ali „nacionalistov“.

Kdor veruje, da so vsi ti „predstavnik“ in „zastopnik“ raznih „smelnih krogov“ v OF zares nekunisti ali celo antikunisti, da ne rečemo kar — katoliki ali nacionalisti, ki da so šli zraven samo zato, da bi med komunisti — ali celo, proti njim — zastopali tudi „svoji misli“ kroga, kakor da je pravi katoličan samo tisti, ki zna tudi klati, požgati in ropati, pravi nacionalist pa tisti, ki na debelelo izdaja narodne interese, kakor se je to pokazalo pri sedelovanju gozdnih tolovajev z ba doljevskimi izvirki, da o drugih narodnih veleizdajah (kakor o prelomih prišeg, pobijanju lastnih bratov, pljuvanju na vse svete narodne tradicije itd.) niti ne govorimo.

Kdor veruje, da so ti mednarodni teroristi in tolovaji zares — demokati, kakor sam vpijejo na raznih „mitingih“, na katerih svobodno

voljo udeležencev ne le dejanjsko teptajo v prah, temveč jo s svojimi govori še cinčno zasmejujejo.

Kdor veruje, da se je, na takšnih „mitingih“ mogoče zares svobodno o vsem pogovoriti, kar teži naš narod in da je na njih mogoče ugovarjati sklepom, ki jih sprejme „vodstvo“ brez slehernega sedelovanja ljudstva in brez kakršne koli njegove kontrole, kakor delajo to „samoznanci, ki za svoja dejanja ne le odklanjajo sleherne odgovornost pred narodom, temveč se nevenskih nadzorov in kritikov enostavno znebe“.

Kdor veruje, da ti gozdni tolovaji s svojimi akcijami zares „osvobajajo“ našo zemljo naše domove in naše ljudi in naše niti „osloboditi“, kaj mi o vseh teh „osvoboditvah“ privedu: jejo vsi neposredno prizadeti, ki grdo že v desetletje...

Kdor veruje, da je v komunistični svobodi raj, ki ga ne razumejo samo z duhovne „bele garde“.

Kdor veruje, da prejemajo ti banditi navodila za svoje uničevalno početje od kogar koli razen od edno zveličavne kominterne.

Kdor veruje, da jih vodi kaj več kot navaden račun o zasledovanju materialnih koristi in stotikov na škodo ubogega „delavnega ljudstva“.

Kdor veruje, da sedi v vodstvu OF svet slovenskega naroda vse drugo na da spada me „reakcija“, če ne že kar med narodne „izdajalce“.

Kdor veruje, da komunisti pobijajo samo „izdajalce“, četudi samo izdajalce komunistične doktrine.

Kdor veruje v „moralno gozdnih tolovajev“.

Kdor veruje, da so pokolji, požigi in ropi samo začetne slabosti „velikega pokreta“ z ide

alnimi namenji, da pa bodo te „napake“ kmalu odstranjene, kakor da bodo odstranjeni tudi vsi mednarodni teroristi Bačberjevega tipa itd.

Kdor veruje, da bo vojna že jutri, če ne pa vsaj čez 14 dni konec.

Kdor veruje, da bo vojna zaradi „akcije“ slovenskih gozdnih tolovajev samo za en dan krajša.

Kdor veruje, da se usoda te vojne in mir po njej odločata na slovenskih tleh.

Kdor veruje, da bo tudi Nemčija šla po poti Italije in da smemo vsak hip pričakovati notranji zlom nemškega naroda.

Skraka, kdor veruje v vse, kar mu kdo natvori po kanalih organizirane komunistične propaganda ne da bi se vprašal, odkod te vesti, komu služijo in zakaj se razširajo.

In tako bi lahko navajali v nedogled, kdo vse podpira pri nas komunistično strahovladno, včas h celo, ne da bi se tega sama zavedali. Naj za konec poudarimo samo še to, da podpira komunistično prenevanje pri nas vsakdo, ki ne veruje v slovenski narod in njegovo poslanstvo in njegovo bodočnost; ki se odpoveduje vsakemu, ka, je naše, in hlasta no tuji vzorih, v službi boljševskih interesov; ki ne vidi trpljenja našega ljudstva in mu ga neče olajšati, temveč ga nasprotno še povečuje.

Kdor svoj narod zares ljubi, ta si ne more želeti drugega, kakor da živimo se čim boljše razvija. In kdor ga tako ljubi, bo znan tudi storil vse, kar mu naša sveta domovinska in narodna ljubezen. Kdor pa je svojemu narodu zvest, ta se ne more navduševati za cilje mednarodnih izkoreninjenecv v boljševski službi, ki jim je vseeno, ali naš narod živi ali propada, samo da zmaga — ideja svetovne revolucije.

Dr. A. S.

WEHRMACHTSENDERGRUPPE SUB - OST

SENDER LAIBACH

RADIO LJUBLJANA

Koncertna sezona 1943-44

DESET SINFONIČNIH KONCERTOV

Radijskega orkestra v veliki uniojski dvorani

29. novembra 1943

18.00—19.00

Wolfgang Amadeus Mozart: Simfonija št. 39 v Es-duru; dve arije iz opere „Figaro-va svatba“; Serenada (Haffner). Dirigent: Drago Mario Sijaneč. — Solistka: Valerija Heybalova, sopran.

20. decembra 1943

Josef Haydn: Simfonija d-mol št. 99. Ludwig van Beethoven: Klavirski koncert v Es-duru. — Solist prof. Anton Trost. Franz Liszt: Mazeppa.

10. januarja 1944

Johannes Brahms: Akademsko slavnostna uvertura. Antonin Dvořák: Zlati kolovrat. Bedřih Smetana: a) Iz čeških logov in gajev, b) Sárka, c) Vltava.

31. januarja 1944

Ludwig van Beethoven: IV. simfonija v B-duru. Franz Schubert: Uvertura k „Alfonzu in Estrelli“.

Vítěslav Novák: Tatra.

14. februarja 1944

Antonin Dvořák: Slovanski plesi.

6. marca 1944

Wolfgang A. Mozart: „Jupitrova simfonija“.

Priča

Sodnik lista po spisih, si nađe uradni obraz, si popravi očala, motri pričo, čije obraz ne razodeva baš posebne duhovnosti, in jo naposled vpraša:

Priča, po obtožnici vam je obtoženec ponudil nagrado 100 lir, če kot priča izpoveste v njegovo korist. Opišite mi sedaj, kako je to decal. Ponovito mi natančno, kaj je rekel, kajti v tej stvari gre za vsako besedo. Torej?

Priča premišlja nekaj trenutkov, nato pa izpove:

Gospod sodnik, on je rekel, da mi do dal 100 lir, če pričam, da...

Sodnik prekine pričo: Tako pač ni mogoče reči, saj vendar ni govoril v tretji osebi z vami.

Priča maje z glavo: Ne gospod sodnik, tretja oseba ni bila zraven.

Sodnik se nasmehne: To je že res. Ko je govoril z vami, je moral vendar govoriti v prvi osebi.

Priča začudeno pogleda sodnika: Prva oseba sem bila jaz, gospod sodnik.

Predstavljaj pravosodstva se popustijo, vnanen: Vi me ne razumete, priča. Ko je obtoženec govoril z vami, ali ni rekel: Dal vam bom 100 lir, če... in tako dalje. Jaz vam bom dal!

Priča znova maje z glavo: Ne, gospod sodnik, o vas ni bilo govora.

Sodnik razpovedi uvidi, da s to pričo ne pride dalje.

Z vami je pač težko! Pazite in poslušajte: Vi ste imeli z obtoženecv posla, gotovo ste delali „bona fide“.

Priča protestira: Ne, o tem nič ne vem. Jaz sem imel posla z njim, ne s figami.

Sodnik se prijemla za glavo: Hotel sem reči, da ste bili v „dobi veri“.

Priča se razjasni obraz in gladko pripravi: To pač, gospod sodnik, sem rimsko-katoliške vere.

Sodnik je nato zaključil zasliševanje priče kot brezuspešno.

1 liter vina — 30 Lir

Popijete ga na en večer in morda vas bo naslednji dan še glava bolela.

Za isti denar

si lahko zagotovite koristno razvedrilo za dolge nedeljske večere za pol leta, če se naročite na ponedeljsko izdajo „Jutra“.

„Slovenski Narod“

Josip Robert H

Vsega je kriv profesor...

Humoreska

Moj gimnazijski profesor zgodovine je nosil bele ovratnico, umazano od tobaka. Kazalec levega je vtaknil v nos, s kazalcem desnice pa je kazal na sliko, ki jo je prinesel seboj.

— Tu vidite Napoleona! — nam je vzklitnil. — Ze po njegovem pogledu, po zavozu las, po odločnih potezih v obrazu se pozna, da je bil genij. Edino Napoleona je mogel izgledati tako!

Danes se smejem tem besedam. Med tem časom sem opazoval razne ljudi in želim edino da bi mogel svoje ugotovitve sporočiti svojemu nekdanjemu profesorju zgodovine.

Večkrat sem srečal Napoleona. Nekoč je Napoleon sedel zraven mene na klopi v parku. Okoli naju je vrela pomlad, midva oba pa sva dvorila enemu in istemu dekletu. Nisem imel sreče, no tolažil sem se, da niti Napoleon ni dosegel uspeha.

Neki gospod, ki mu je njegov krojač ukrojl zunanost lahkočutleta, je potisnil svojo roko pod dekletovo. Odšla sta, midva pa oba, namreč Napoleon in jaz, sva vzdihovala.

Nenadoma sem se spomnil profesorjevih besedi. Napoleon zraven mene je pljunil in dejal s tenkim glasom:

— Tako je življenj! Edino mišice zmagujejo!

— Da, žal je tako, gospod Napoleon! — sem mu rekel in prikimal z glavo.

— Mar se tudi vam zdi, da sem podo-

ben Napoleonu? — me je vprašal gospod in se začel zadovoljno smehljati.

— Nenavadno ste mu podobni! Moj stari profesor zgodovine bi od presenečenja pozabil levi kazalec v nosu, ko bi vas videl. Vi namreč popolnoma prevračate vso njegovo teorijo.

Moj Napoleon je govoril še to in ono, v bistvu o stvarih, ki so bile tako malopomembne, da sem takoj vedel, moj Napoleon je lahko edino kakšen krojač ali član pevskega društva. Bil je oboje. Pri slovesu mi je dal svojo posetnico, na kateri je stalo: Franjo Zavašek, damski krojač, član pevskega društva „Iskrenost“.

Kasneje sem srečal toliko znano rusko carico Katarino. Moji Katarini je manjkala krona. Sledil sem svoji Katarini. Edino iz radovednosti. Pomislite: nameščena je bila v nekem cirkusu kot žena brez spodnjega dela telesa.

Srečal sem tudi Cezarja. Sedel je v kavarni in kibiciral pri šahovski igri. Ko bi bil nosil toge in lovorjev venec, bi mogel statirati v gledališču v kakšni rimski drami. Moj Cezar niti ni slutil, komu je podooben. Ko sem mu pri odhodu zaklical: — Na svidenje, Cezar! — mi je užaljen odgovoril: — Mar sem pes?

Nekoč sem se navdušil za neko dekle, ker je bilo zelo podobno Kleopatrin. Ni imelo sicer pristne podobe te dame s sex appealom starega veka, no Kleopatrinemu kipu, ki sem ga nekoč videl v muzeju, je bilo nenavadno podobno. Mislil sem, da bom imel uspeh pri tem dekletu, če jo primerjam egipčanski kraljici. No s tem sem dosegel samo to, da je dekle postalo občutno hladno in mi reklo: — Tako? Moja prednica se je imenovala Kleopatra? Kako more kdo imeti tako neumno ime?

Kako me morete z njo primerjati? Zakaj ne ostanete pri njej, če še sedaj nanjo mislite?

Da, vsa moja nesreča je v tem, da sem takrat srečal Napoleona, damskega krojača. Od tistega trenutka iščem med ljudmi edino zgodovinske osebnosti. Delam to zaradi nasprotovanja trditvam starega profesorja zgodovine. Končno mi je to postala prava strast. Dnevno srečam deset Goethejev, štiri in dvajset Schillerjev, najmanj enega Herdera, sedemdeset Ludvikov XIV., šest Pompadourk, tri Marije Terezije.

V čakalnici uredništva sedi zraven mene Shakespeare, ki je napisal členek o koristnosti dnevnih kopeli nos v blagajni listu, kjer tu po tam dvignem kakšno minijaturno nagrado, ponižno pozdravljam Džehan šaha, Manjila edino, da bi iz železne blagajne izvelkel sabljo.

Moja strast postaja vedno bolj strašna. Okoli sebe vidim edino in izključno zgodovinske osebnosti. Zadržna leta sem proučil vse zbirke portretov, ki so mi dostopne. Znano mi je, kako je izgledala sedma žena tretjega sina kitajskega cesarja Tsiu-Si-Huang-Tia. Pretekli teden sem jo srečal in v duhu sem ji rekel Lu-Ci v resnici se imenuje Ana Lafker in je marljiva manikerka.

Ah, ta nesrečni profesor zgodovine! Sedaj mi je vse postalo živa zgodovina. Urednik, ki čita te vrstice, je Martin Luther. Stavec, ki to stavi, je Hans Sachs. Kolporter, ki razprodaja list s to čudno povestjo, je cesar Maksimilijan. Gospod, ki to povest čita na ulici je Gandhi. Citatelj v kavarni je Aladin s čudodelno svetilko ali Peter Veliki. Citateljica je Asta Nielsen ali Margareta Mautsch. Predsednika dru-

štva književnikov sem označil za Ladislava Postuma, tajnico pa za Mesalino.

To je že obupno! Ne morem več prenašati, da vsak dan srečujem Napoleona, da z enim imenom zamenjujem vsa druga. Zbali so se zame. Svojega brata imenujem edino Kolomb, svojega dobrega davčnega referenta pa sem nedavno imenoval Georg Washington.

Ko bi imel otroke, bi jih imenoval Ferdinand, XVII ali Rosvita von Gandersheim...

Končno sem danes obiskal nekega zdravnika. Kimal je z glavo. Skoro bi bil levi kazalec vtaknil v nos. Tega ni napravil, pač je porini v nos desni kazalec in rekel:

— Poskusite opazovati človeka, ki vas s svo

Glej te zlate vinske griče...

Glej ta dolinski svet
te zlate vinske griče!
Te nič, te nič ne griče
njih južni sad in cvet?

S. Gregorčič

Prerok-poe se je zasanjal nad Vipavsko dolino, ko je bil kaplan v R. hembergu, pozneje vikar na razglednem in romantičnem Gradšču pri Prvačini, kjer se danes stoji njegova nekdanja vila. Simon Gregorčič je vzljubljeni poštenji vipavski rod in valovito vipavsko zemljo z vsem žarom svoje pesniške duše, svojega rodnega občutja ter pesniškega, preroškega zanosa. Ljubljeneč naroča je tonil v zgodovino, njegov duh pa je ostal čvrsto zasidran v ljudskem spominu.

Pesnikove besede, ki je z njimi poveličal Vipavsko dolino in njen rod, so kot veličastni slavospevi »deželi rajskomilki, ki dehti po prirodnih lepotah, opojnosti grozdov in trti, po valovitih gorcah, zlatih črešnjah, breskvah in drugem sočnem sadju.

Vipavska dolina
lepota sveta
nam grozdje in vina
presladkega da.

2

Tam, kjer se nasproti Brdom onstran Soče raztezajo valoviti griči in hribočki, je očarljiv svet: Vipavska dolina. Ob Kostanjevici, ki se razprostira nasproti staroslavemu goriskemu gradu in kjer so pokopani potomci nekdanje francoske kraljeve rodbine, se prevešajo v dolžino 35 km proti jugozapadu pešeni vipavski griči. Tukaj se odpira bajna dežela čednih vasic, slikovito posejanih po prijaznih obronkih in rebreh. To je rajsko mila zemlja smokov in črešenj, breskev in grozdja. Po obronkih vinogradi. Grozje zori vsepoved, v dolini, po poljskih planjah in tudi po »bazah«, kjer so strmeji predeli.

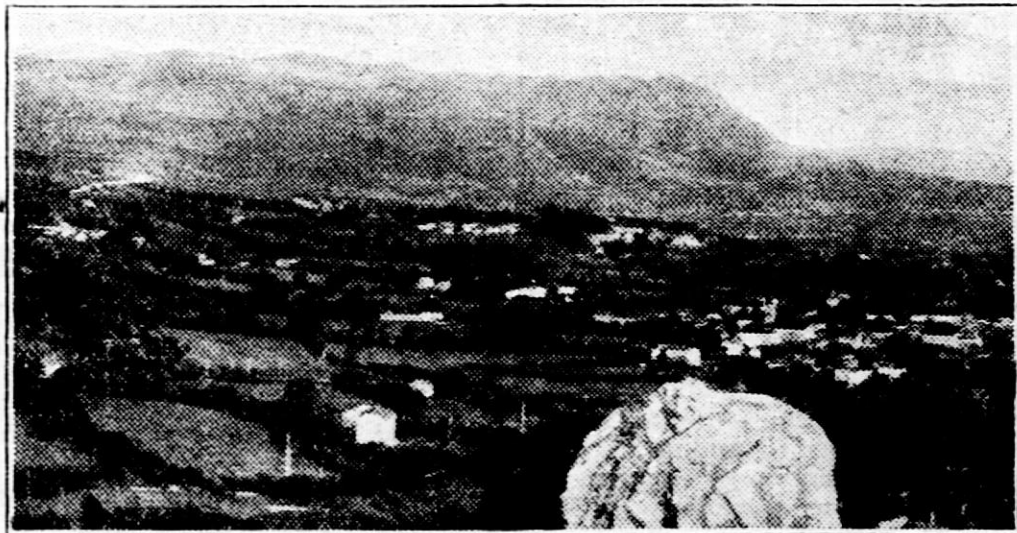
Pomniki preteklosti

Te prirodne krasote med Trnovsko planoto in Krasom tja do vnožja Čavna in Nanosa povzdiguje skrivnostna romantika nekdanjih časov, katerih znanilci so stari gradovi in grške razvaline, ki obrobljajo edinstveno valjavi vipavski svet. Ob starograda (sicer brez posebne znamenitosti) na Vogrskem, ki je bilo v nedavnih septembrskih dogodkih hudo prežeto, in ki slovi po najboljši vipavski kapljici; najstarejše grške razvaline v St. Vidu pri Vipavi pod Nanosom, kjer je v bližini posebno ugodna lega za gojtev južnega sadja; potem grške razvaline na hribu Sv. Pavla pri Černi, grad v Ribemberku, razvaline gradu grofov Attems pri Sv. Križu, kjer je deloval znameniti Ivan Svetokriški; nekdanji grad Edlingov v Velikih Zabljah; grške razvaline nekdanje lasti dornberških grofov v Tabru nad Dornbergom, ki pridelala sam letno z okoli 13.000 hl izborne vipavske kapljice itd. Vsi ti gradovi in preostanji gradov so pomniki preteklosti, prav tako tabori in stabe, široke, asfaltirane ceste pa spajajo tukaj, koder je vodila nekoč stara rimska cesta iz Nauporta (Vrhnika) v Ogled, Vipavsko dolino z bližnjimi pokrajinami.

Industrija je v tem očarljivem vipavskem svetu razmeroma malo prodra. Izvziti je lesno industrijo z žagami v Ajdovščini, z opekarnami v Renčah in okolici, elektrarno v Ajdovščini, tvornico za poljedelsko orodje v Batujah itd.

Vipavska prestolnica

Zanimivo je, da je težišče Spodnje Vipavske doline ob železnici, Zgornje Vipavske doline pa ob cesti. V stikalšču obeh delov je vipavska prestolnica Ajdovščina. Ki na trgovsko in upravno, ampak tudi sejsko središče Vipavske. Slovi tudi po

Ajdovščina

Ivo Kustan:

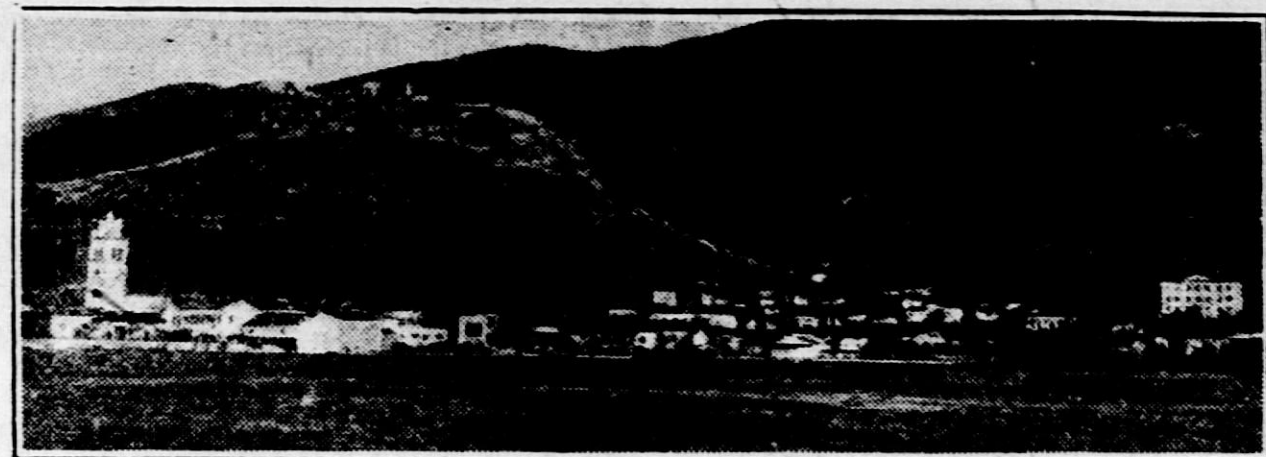
Bonboni

Moj prijatelj Oskar je, kakor se pravi, cel fant, na znotraj in na zunaj in sploh v vsakem pogledu. Na to me vedno znova spominja njegova slika s posvetilom: V spomin na prijateljsko in duševno harmonijo in na del resnice — tvoj Oskar.

Reči moram, da je bila doba najinega sožitja zares docela v znaku najtesnejše in odpravečnejše prijateljstva in da sva bila tako v službi kakor v zasebnem življenju nerazdružljiva prijatelja. Služila sva namreč oba pri isti nadomestni bateriji topičarskega polka ter sva skupno stanovala v prijazni sobici v mestu. Kmalu se je med nama razvila tudi duševna harmonija in drug drugega sva v vsem izpolnjevala. K temu je pripomoglo še dejstvo, da sva bila oba zelo muzikalna, ter sva oba dokaj dobro igrala klavir tako da tudi v tem pogledu najine harmonije ni ničesar motilo.

Toda oni del resnice, na katerega namiguje Oskar v svojem posvetilu na sliko, me vedno dirne nekoliko neprijetno. Ne hote moram namreč misliti na prav določen del resnice, ki jo ima na vesti moj prijatelj in pri čemer tudi jaz sam nisem docela nedolžen.

Glede temperamenta je bil Oskar vseno nekoliko drugačen kakor jaz, kajti bil je vedno vesel in je vsak čas mislil le na to, kako bi komu zaisral. Njegove šale niso poznale meje in ni si razbil glave o tem, kako daleč lahko gre šala. Včasih so mi kar vstajali lasje, toda kot prijatelj in tvariš v pravem smislu besede sem bil povsod zraven in še danes se čudim, da nisva nikdar prišla v nasprotje z zakonom. Pred tem naj je verjetno ču-

Vipava

svoji »ajdovski« burji, ki je zelo ostra. Ajdovščina je nastala tam, kjer je bil leta 394. zgodovinski spopad Teodozijeve in Eugenijeve vojske. V srednjem veku je bila Ajdovščina zapuščena in je stopila v ozadje. Nato je sledilo gospostvo svetokriških gospodov Edlsharjev, Edlingov, dokler ni prešla njihova posest l. 1855 v last rodbine Bolaffo. V novešem času je doživela vipavska prestolnica lep razmah. V času Jožefa II. je bila zgrajena papirnica, leta 1835 predilnica in ml. Razvoj obrti in trgovine ter preselitev uradov v Ajdovščino sta zagotovila vipavski metropoli nadaljnjo rast ter veljavo. Danes šteje Ajdovska občina nad 6000 prebivalcev ter je sedež uradov, kjer posujejo ljudje, ki so »naše goro liste«. Kakor Postojna, Sv. Peter na Krasu ter Ilirska Bistrica, tako ima tudi Ajdovščina svoj sloves po lesni industriji.

Paradiž pod pečnami Angelske gore

Iz Ajdovšče ne je romantičen sprehod k izviku Hubija, ki izvira izpod pečn Angelske gore. Slapovi Hubija ustvarjajo privid pradiža in so nekaj nenavadno lepega, polnega elementarne prirodnosti. Če zelo dežuje, narašča voda v deročo reko. Voda bruhla z vsi silo iz nešteti odprtini. Peneče se vodovje bobni z viš in nad 60 m v divjem loču do mostu. Potem pa se preimava in razbija na nešteto vočnih plemenov. Ki se ob sončni svetlobi razliva v najslavnejše potoke. Če od nekdanji so prhajali tuči občutov veličastni slap Hubija. Njegovo strugo upravlja prmerje z gojenjskim Vintgarjem.

Zlahtna kapljica vipavska

V bajni Vipavski deželi zori v pavec ki so po njem v vseh časih in tudi v zadnjem času zelo povpraševali. Kupci iz Ljubljane in drugod so ga kupovali po 8 do 11 litra. Star vipavski očanec je nedavno povabil nekoga Ljubljancina k sebi »be sedami: »Le pridite k meni, boste videli kako izvrstna je letošnja »vipavska kapljica. Dobro je obrodila in smo z njo zadovoljni. Ko se boste vrnili v Ljubljano, ošte laže presoditi, če so ga tam kaj »zegnali«. Bog jim odpusti ta greh (če jim ga bo), ko bi le ne bila naša kapljica tam tako draga, kakor se čuje, in ko bi zaradi tega — to je za nas najhuje — ne trpelo dobro ime našega vipavca.

Deloven, trdo preizkušen rod

Tod prebiva marljiv, delovni rod, ki je v svoji ljubezni do vsega dela povezan s svojo rodno grudo do njenih najljubših posevčnih korenin. Vipavski rod slovi daleč naokoli po svojem vzornem gospodarstvu, po svoji življenjski modrosti, vzglednem umnem saljarstvu, kmetijstvu ter vinogradništvu, saj je deloval v St. Vidu pri Vipavi

znani župnik Matija Vrtovec, naš prvi vinorejec strokovnjak in publicist.

Vipavsko ljudstvo pa je bilo v zadnjem četrtstoletju dvakrat najhuje preizkušeno. Med prvo svetovno vojno je moralo zapustiti dom in rod. Ko se je vrnilo, je našlo razbite domačije, opustošeno zemljo. Moralo je znova začeti. Ob nelavnih septembrskih dogodkih je tudi izkušalo bridko gorje. Razdejani domovi v Volčedragu, na Vogrskem, v Brjah, Ribemberku, v Dolu pri Otlici in drugod po Vipavski dolini, vzbujajo grozo in svarič opomin. Tola vipavski rod je neumoren in žilav v svojem delu. Pod novo upravo naših občin in pod varstvom nemške vojske, bo spet lahko zgradil svoje domove, uredil svoja gospodarstva, ki bodo spet cvetela. Navzlic vsemu niso Vipavci izgubili volje do dela in napredka, ljubezni do rodne grude in domačije ter svojega znanega življenjskega optimizma.

Kitajski kuhar

Novopečeni inženjer, ke je doslej živel vedno le v vele mestu, je bil nekega dne iznenadno premeščen k podružnici podjetja v Saigon. Z se prihodno ladjo je moral odpotovati in s težkim srcem je zapustil Evropo. Navdajale so ga vedno bolj mračne slutnje, čim bolj je mislil na »deležo opice«, kamor so ga poslali.

Toda tako hudo niti ni bilo. Ko se je v Saigonu izkrcal, so ga njegovi novi tovariši sprejeli kar najprijetnejše in mu šli v vsem na roko, da bi se čimprej udomail. Njegov novi direktor se je osebnoprotulid, da mu je izbral krasen bungalov na najlepšem kraju. Tudi ostali inženjerji so ga uvažali v tajne amošnega življenja. Pojasnili so mu, da mora imeti kot beloc najmanj šest služabnikov. Za to so najbolj priporočljivi Malajci, toda če polaga važnost na dobro jed mora imeti za kuharja Kitajca, kajti Kitajci so pravi umetniki v kuhinji.

Tako je bilo v kratkem času vse v najlepšem redu. Le eno so mu tovariši pozabili povedati, namreč to, da hoče vsak Kitajec čuvati svoje dostojanstvo in da ga je treba na njegov način respektirati.

Baš tega pa mladi inženjer ni znal. Domisljal si je, da je tudi Kitajec njegov sluga in da lahko postopa z njim po mili volji. Enkrat se je z njim šel, drugi je bil z njim surov in če je bil kdaj slabe volje, ga je tudi udaril.

Tako je šlo precej časa, dokler ga ni naposled sam ravnatelj podjetja opozoril da je njegovo ravnanje docela napakno. Mladi mož je spoznal svojo napako in obljubil, da bo zagrešeno popravi. Ko se je po tem razgovoru z direktorjem vrnil v svoj bungalov, je takoj poklical kuharja in mu sporočil, da bo imel odlej pred njim mir ter da nikdar ni mislil tako slabo. — Kitajskemu kuharju se je razlezel obraz v zadovoljne gube in smehljaje je odvrnil: Gospod mene nič več tensti to dobro, jaz tudi nič več lutati v gospodov čai.

Vednikova gradnja

Je pripravila letos za konec novembra svojo članom izbrani knjižni dar 20 pol to je 320 strani, prijetnega, vrednega čtiva za dolge zimске utice. Ker je članarna nizka (24 litra) si bo tudi letošnje Vednikove knjige lahko nabavili vsakdo. Samo pohiteti je treba da ne bodo prej razgrajene, kakor se je to zgodilo lani ko je žal, moralo več sto starih Vednikovcev ostati brez Vednikovih knjig, ker se niso pravočasno vnelili. Zato se nemudoma vpišite v Vednikovo družino!

Letalski napad

Kakšne priprave so potrebne za velik teroristični letalski napad, pri katerem sodeluje 800 letal in 100.000 ljudi

Grška »Tagespost« poroča iz peresa svojega berlinskega urednika dne 19. novembra:

Vprašanja, ki so v zvezi z letalsko vojno, dobivajo čedalje večji pomen. Iz tega razloga objavlja časopis »Die Wehrmacht«, ki izhaja s sodelovanjem OKW dopis, posnet po listu »London Illustrated News«, kjer je popisano, kako nastane načrt za izvedbo letalskega velenapada. Pisec omenjenega članka je zasnovil svoje opazila na podlagi pcdmne, da se terorističnega napada udeležuje skupina 800 bombnikov.

Ze zjutraj, veli poročilo, začne v glavnem stanu zbirati vremenska poročila, katere vršejo v poseben zemljevid. Vremenska poročila prihajajo po telefonu in radiu ter služijo za določitev obsega napada, načina izvedbe, končno pa tudi za izbero samega cilja. To delo je po navadi okrog 9. ure zjutraj končano. Napad, ki je določen za nočne ure, se nato obravnava v glavnem stanu šefa bojnih letalcev do vseh podrobnosti in sicer potem, ko so posamezne skupine oddale poročila, koliko strojev in koliko letalskih tipov je za nameravani podvig na razpolago.

Proti poldnevju je že sestavljen seznam z imeni letalcev, ki se bodo udeležili poleta. Posamezna krдела razpolagajo ob tem času tudi s podatki o tem, kako se mora napad izvršiti. Predvsem velja določiti čas in smer vožnje, ki se mora izvesti z veliko natančnostjo. Pri tem je vsaka minuta dragocena. Vsako letalsko krdelo, da vsaka skupina in celo vsako letalo mora vedeti, kaj mu je storiti. Informacijski oficir in meteorologi so pri tem posvetovalni dalekosežno udeleženi. Ko so se posadke letal seznanile z operacijskim načertom, so priprave končane in signal za start se lahko izda vsak trenutek.

Poročevalce slika nadalje, kako se razvijajo posamezne faze pred začetkom napada, kako se izvrši start in kako se teroristični bombniki bližajo operacijskemu

področju. Na minuto natančno starta krdelo za krdelom, pri čemer se letala poslužujejo tudi katapultnih naprav, ker letališča sama na sebi ne zadoščajo s svojim prostorom za vse vzlete. Letala se dvignejo v zrak z raznih letališč in se zberejo šele splooma. Točka, kjer se letala strnejo v skupnost, je takisto sestavni del načrta za napad in vsako letalo, oziroma njegov poveljnik mora paziti, da je ob določenem času na svojem mestu, kjer izve za natančnejše pogoje svoje delitve.

Z zbirališča letе posamične skupine v strnjanih formacijah proti cilju. Za napad je v vsakem primeru določeno samo 50 minut časa. Zato se mora vsak teroristični letalec natančno podrediti izdanim poveljem in to ne glede na možnost rizika, ki se odvira glede časa, katerega sme zamuditi nad svojim ciljem. Če ne bi se letalec ne tako natančno držal prejetih navodil, bi nastala velika zmeda in prišlo bi do kolizij med letali. Ze itak se mora marsikaj v načrtu spremeniti zaradi protiletalske obrambe, ki seveda ne miruje tudi preden prispejo teroristični letalci na svoj cilj. Vsak takšen poseg protiletalskega orožja povzroči v vrstah terorističnih bombnikov gotovo zmedo.

Kadar odleti na teroristični napad 800 letal, je na Angleškem pri takšnem napadu zaposlenih posredno ali neposredno približno 100.000 čeb. Za 800 letal je potrebno 6000 mož posadke. Če napravijo ta letala samo 1000 km vožnje, znaša njihov bombni tovor 1800 ton, gorivo, ki je potrebno za to pot, pa znaša 4 milijone litrov porabe. Eno samo štirimotorno bojno letalo stane približno pol milijona mark, tako da predstavljajo krdelo 800 bombnikov približno pol milijarde mark vrednosti. Iz navedenih podatkov vidimo, s kakšnimi silami mora računati nemška protiletalska obramba, kako veliko je treba ceniti njene uspehe in kako velike so materialne izgube sovražnika pri takšnem letalskem velenapadu.

Ne zanemarjajte protiletalske zaščite

Uprava policije opozarja in poziva prebivalstvo, naj sodeluje pri vseh pripravljanih delih protiletalske zaščite, da izvršijo in se pokorava ukrepom, ki jih izdajo organi te zaščite. Splošna pravila in naloge, ki so naložene organom protiletalske zaščite in dolžnosti, ki naj jih izpolnjujejo posamezniki, so bile že objavljene v raznih brošurah, razglasih in letakih. Protiletalska zaščita se more uspešno izvesti le s požrtvovalnim sodelovanjem vsake prebivalstva.

Ob alarmu mora vsakdo vzeti s seboj v zaklonišče nadomestno obleko, obutev, perilo, denar, listine in nekaj hrane, jedilni pribor, škredilo itd., ker lahko traja odkopavanje izpod ruševin tudi po več dni.

Pitno vodo v zaklonišču redno obnavljajte!

Vsako zaklonišče mora imeti zasilni izhod, ki naj bo čimbolj oddaljen od vhoda. Zasilni izhod iz zaklonišča mora biti zgrajen tako, da je podana čim večja možnost za rešitev iz zaklonišča, če bi se bila sesula.

V strnjem sistemu je najboljši zasilni izhod z zaklonišča prebiti kletni zid med sosednjima stambama. Vsta takih odprtin, ki veže več ljudi, je najnevarnejše jamstvo za varen izhod.

Zračite zaklonišče, da bo vedno uprabo!

V vsakem zaklonišču mora biti orodje, ki si z njim ob potrebi očistimo izhod. Razen tega mora biti orodje in oprema za gašenje tudi pripravljena v zaklonišču. Le

Ali že veste...

... da sajno dreve, ki je zasajeno ob cesti in ki je najbolj izpostavljeno spolnomotornih vozil in cestnemu prometu, najbolj obrediti.

... da je neka rumunska petrolejska družba ugotovila postopek, s katerim se da pridobivati jed iz petrolejskih odpadkov, ki so veljali doslej kot cela brezkoristni.

... da je imel v Cruetu pri Lyonu to jesen en sam trs skozaj 2.000 grozdov in so iz njih naprli 150 litrov vina.

... da se talna površina Sahare lahko razgreje do 80° Celzija, dočim znaša najvišja absolutna temperatura tam »samo« 56°.

... da imajo moderni ladijski »jakti premer do 5 m in da tehtajo do 17.000 kg ... da umre večina ljudi po ugotovitvah medicinske statistike zjutraj med 4 in 5. uro, najmanj pa jih umre v opoldanskem času.

Misli

Pisatelji misli in aforizmov bi radi s kapljo mehu osadili grenko kupno življenja in z enim stavkom zavrtni kamenice trnjeve klance v ravne, tlakovane ceste življenja.

Ako bi vsak človek eno samo cvetlico vsadil, bi se lahko ves svet spremenil v rožni vrt.

Ob nesreči glejmo življenje skozi drobnozred, ob sreči skozi povedalno steklo, trpljenje nam bo lažje in veselje večje.

Srečni so ljudje, ki ne pričakujejo velike sreče in oni, ki so z majhno srečo zadovoljni.

Naročite se na knjižno zbirko DOBRE KNJIGE!

Okviri

GALERIJA OBERSNEL CESTA ARIELLE REE 3.

Umetnine

NOVEMBERSKI ROMAN

»Dobre knjige« je »MORNAR NA KONJU« in re decembarski, kakor je po moji stali v naši objavi. Decembra bo v zbirki DK izšel izvirni slovenski roman »RINA«.

»Mornar na konju« se narečnikom DK že dostavlja in ga bodo kmalu preli vsi. V podrobni prodaji se dobi po ceni 13 litra za broširani in 28 litra za vezani izvod v vseh knjižarnah ali pa pri upravi »Jutra« v Narodni tiskarni.

DOPOLNILO

Po poroki: »Jela, ti si moja kraljica!« Zena: »In to kraljico boš s hermelinom ole!«

TOCNO

On: Tvoje ljubosumnosti naj bo že enkrat konec. Povosod me vedno spremljaš! Ona: »Pravilno, saj pravi sveto pismo: Možu ni dobro samemu biti!«

NASI OTROCI

Učiteljica: »V čem se razodeva ljubezen božja do narave?« Mala Lizika: »Da ji da vsako leto novo obleko!«

FOKLICNO

Komponist: »No, kako mi utripuje srce?« Zliravnik: »Sajno korčencol!«

OTROSKA

Mala Lizika ob pogledu na vharne črne obleke: »Kajne, mamica, v teh oblačih so duše dimnikarjev!«

VSE ZAMAN

»Erna, kaj res pri svojem možu s solzami nič ne dosežeš?« »Kadar vidi solze pravi: »Le ne vohed in gre v gostilno.«

Matiju Zhópu.

„Ki spí v presgódnim gróbi...“

Taisti kraj je danes porušen, r. z. t. in opustošen; sploh — ni ga več. Njegova podoba mi je pa še vedno v živem spominu. In prav ta spomin mi rka na srce, da mi izdaja besede njega, ki mi jih je takrat tako prisrčno in lepo izpovedoval. Priporočil mi je lepo in zbrano, kakor se je sam učil ob Copu in Prešernu.

Zato naj bodo naslednje vrste posvečene pokojnemu prijatelju, velikemu prešernoslavcu dr. Avgustu Žigonu.

II. del

Ob Čopovem nagrobniku

Bilo je to pred leti. Stala sva na kraju tihote in miru, na starem ljubljanskem pokopališču ob nekdanji Dunajski cesti. Kraj sam na sebi je bil po svoji starinski čisti in v tihoti, bujno prepleten in v poraščenim rastlinstvom. Ljubi podobno kakemu prividu božje njive iz davnih dni, kakor pa zapuščenemu staromestnemu pokopališču.

Nekateri predeli tega pokopališča so bili v svoji naravi lepoti in leg. res edinstveni. Bili so kakor naša še utvarjeni za sanjarjenje mehko nastrojenih pesniških srca po tudi zelo vabljivi s svojo ubranostjo vprav likovnikovemu očesu. Posebno tišči predel, kjer je snival Prešernov prijatelj Čop, je bil kakor naša ustvarjena za človeka, ki je iskal srca posejane lepote: utehe in miru v samotni. V svoji zasajenosti in očiščeni lepoti je bil to res edinstven predel starinskega pokopališča.

Prav na tem kraju sva stala z dobrih prijateljem in nemo zrla lepo oblikovani nagrobnik. Na desni strani je počival pesnik Valentin Vodnik, na levi njegov učenec Matija Čop. Kraj in vse ta lepi kotiček je danes porušen, spomenik postavljjen in postavljen na drugo mesto, a še to okrnjeno. Čas se spreminja in z njim tudi tisti, ki se posvečene zemlje. Prišli pa bodo časi, ko bomo občutili, da se je ta sprememba izvršila nekoliko preuranjeno. Prejšnje besede mojega dobrega prijatelja-prešernoslavca mi trkajo v spomin na srce, me budi in silijo v spomin tisti dni, ko sva stala ob Čopovi gomili, kjer se je na kamnu v popoldanskem uru, v sopolni vročini julijskega dne ležal v zlatih solnih žarkih reči: „Epitaf, ki ga je bil ustvaril Prešern kot napis na usodna vrata poslednjega tihote domovanja svojemu prazgarnemu prijatelju.“

„...narod se še ne zaveda, kdo počiva v tej jami. Se manj pa se zaveda, kdo je bil tisti, ki je napisal nad jamo kristano čiste besede, vzete iz dne pesniškega srca pisane v solzah in s srčno krvjo. Bili sta to prav za prav dve osebi, z enim samim velikim srcem, polnim želje, ki je utrpalo za narod, utrpalo že vedno in bo utrpalo, ko ne bo več te jame, ne kraja; ko ne bo ne mene, ne vas, dragi prijatelj. To srce, to prečudno slovensko srce bo utrpalo kar naprej v dobri knjižnici Prešernovih. Početi, ki bodo živeli in opisali naš rod, dokler se bo razlagala po zemlji Prešernova slovenska beseda.“

Počasi in preudarno je zlogoval moj dobri prijatelj te svoje resne besede, na koncu že bolj zase kot za okolice; pri tem pa je morda gledal predse z vidno bočestvo in obrazu in okerno risal s tanko palčko v pokopališki pesek značilni začetni obliki že davno umirli prijateljev: »C+P«.

Velike besede

Sprva so bile njegove besede umirjene, nato se je raznel in pričel odvijati svojo misel:

„...Narod spoznava in prebiva v duhu svojih velikih snov. Sedaj, ko trpi sam, ko mu v trpljenju začne utripati njegovo ljudsko srce v vseh ranljivih pasteh in ko se mu to veliko srce prav povsod krči, ko mu prične trepetati v bolesti, v hrepenenju in nadi, in ko si naposled v svojem svetem prič-kovanju začne v zračni velik duševni del svojih snov — bolj jih in lepših časov.“

Šele takrat spozna in zna narod pravilno ceniti veličino svojih snov-stvariteljev, ko se zginejo nanj temni oblaki težkih preizkušenj. Zavedati se moramo vsi, kar nas je njegovega rodu, da so bile Prešernove vezane misli spočete iz bolesti, žalosti, trpljenja in preganjanja, in da le tisti, ki sam občuti take bolečine v svojem srcu, šele pravilno doume in vzljubi njega, njegovo preroško misel, povezano z mehko in preprosto slovensko besedo... Vsaka umetni-

na, ki je rojena v bolesti in trpljenju, je neumrjoča in najde se vedno, če ne prej, pa nekoliko pozneje, spet tako srce, ki okrije to bolečo spočeto umetnino, se je nato oklene, jo varuje in jo ščiti pred najhujšimi nevarnostmi. Umetnica potem v takem okoliščini oživi, posebno se, če je v vezani besedi; začne bodriti in sliti nova pokolenja v r. z. misljanje, v spoznanja, zmot, sil nas v hrepenenja, v poplavo krivice, ki so jih zagrešili prejšnji naši rodovi...“

To sta za nas Prešern in njegova beseda. In »Epitaf na prijateljevem nagrobniku je živa priča, zelo pomembna in zgovorna za naš čas in naš rod, da je bil izmed največjih bolesti v Prešernovem življenju prav tisti trenutek, ko se je zavedal nenadomestljive izgube prijatelja in učenika Matije Čopa.

Z to prav danes lahko razumemo vso veličino Prešernove bolesti in njegovega trpljenja, ko vsi čutimo, kako smo potrebni tiste tolažbe. In prav Prešerna, ki nam je dal vse to, je uravnaval in ustvarjal samo eden — Matija Čop.

V ponedeljek, 6. julija popoldne leta 1835.

Kako je bilo takrat?

Vroč in soparen dan je objemal drugič tihoto ljubljanskega mesteca, polno lagodnega udobja, ki ga je nudil preprostem močnemu sicer n. z. zadnjiški, a drugače kar prijetni čas bidermajerski.

Ta čas nas popelje v tesne ulice, v dobo, ko so rojile »Zabavice«, v čas, ko je Prešernova pesnitev »Sonetni venec« divnila precej priroju, ki se še po letu dni n. p. poleg. Postavi nas v ulice, polne vlažnega vzduha, ki je puhtel preko njiv vseh starih, lesenih mostov in bolih trgov — v popoldne, polno soparnega izparevanja, v popoldne, polno vročine, ki je v sili takrat nad mestom. V popoldne, ko so se že r. z. odle, dolge sence v trepetajoči svetlobi po ozkih prečelih visokih prijazno mežakajočih mesečkih in tu pa tam piščalkah hlišali.

Brez suknjica, z odpetim točnikom in brez kravate, s široko odprto srajco je zamisljeno stajal stari 34letni Prešern — poahil le, zdrave r. z. z. d. g. i. m. l. s. m. in ves kuštrav — nad visokim p. s. m. k. m. in l. s. l. p. o. s. t. a. r. i. k. o. V. n. i. k. o. v. e. g. a. b. e. s. e. d. i. k. i. m. u. j. e. b. i. l. d. o. p. o. l. n. e. p. r. i. n. e. s. e. l. p. r. e. p. r. i. s. t. k. m. e. t. i. k. e. Z. a. m. i. s. l. j. e. s. e. s. m. e. h. a. l. e. s. e. k. a. k. o. b. o. s. t. o. s. t. a. r. o. p. r. i. v. e. d. e. n. e. m. s. e. s. t. a. n. k. u. r. a. z. e. s. v. i. l. p. r. i. j. a. t. e. l. j. a. k. n. j. o. g. o. b. a. M. a. t. i. j. e.

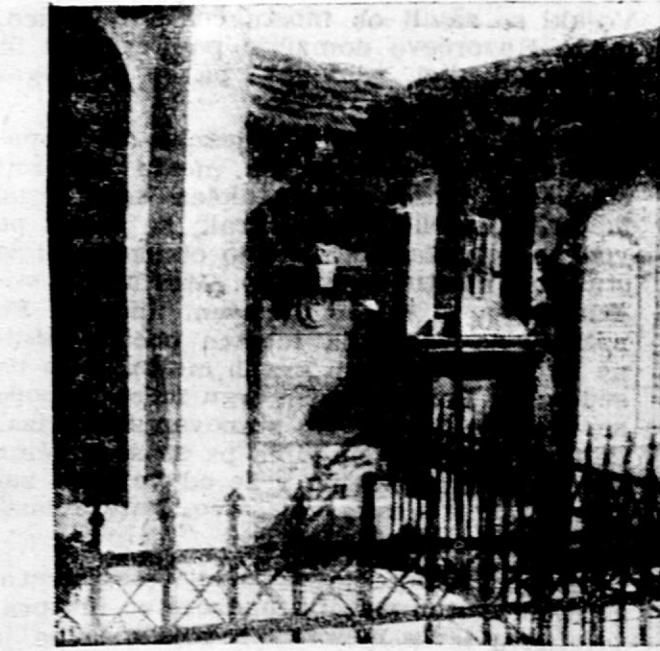
Pratika je bila tiskana: »V. Lublani, per Leopold Egerju — Na Lento 1831.« N. o. t. e. t. u. m. u. z. i. r. n. e. p. r. s. t. n. a. s. t. r. a. n. k. j. e. r. j. e. u. p. o. s. l. o. b. j. e. n. v. o. k. o. r. a. m. T. o. c. n. o. k. o. l. o. r. i. r. a. n. e. m. e. s. e. c. u. m. S. p. r. a. n. s. a. j. m. u. p. o. m. e. n. i. d. r. a. g. o. i. m. e. n. j. e. g. o. v. e. J. u. l. i. j. e. »L. j. u. b. l. j. a. n. e. l. e. p. a. h. d. i.« K. l. j. u. b. t. o. k. i. v. r. o. i. n. i. k. i. j. e. p. r. i. t. i. k. a. l. a. s. k. o. z. i. d. e. l. o. z. i. d. o. v. j. e. t. u. d. i. v. t. o. o. b. a. k. a. n. s. i. v. e. k. j. e. d. e. l. a. F. r. i. n. c. e. s. e. m. u. z. d. i. d. a. n. j. s. r. n. o. v. r. o. i. n. a. t. i. s. t. i. v. r. o. k. d. a. j. e. z. e. v. s. e. p. o. p. o. l. d. n. e. t. a. k. o. č. u. d. n. o. r. a. z. m. i. s. l. j. e. n. i. n. e. k. a. m. r. a. z. d. o. v. e. n. t. u. t. i. d. a. g. a. n. e. k. a. s. k. r. v. n. a. s. i. v. e. d. e. n. t. j. a. v. T. o. m. a. c. e. v. o. k. a. m. e. r. j. e. t. a. k. o. p. r. i. j. a. z. o. z. m. e. h. k. o. b. e. s. e. d. o. v. a. b. i. l. p. r. i. j. a. t. e. l. j. a. M. a. t. i. j. e. z. e. k. o. s. t. a. s. e. d. o. g. o. v. o. r. a. n. i. d. a. v. e. d. e. r. n. i. s. e. s. t. a. n. e. k. Z. a. l. n. u. j. o. d. e. l. o. i. m. a. i. n. g. a. m. o. s. k. o. n. e. d. i. t. s. e. t. a. d. a. n. o.

Se vedno ista po pratiki in ogleduje upodobljeni 31. dan meseca Velikega travna, ko ima Julija svoj spominski dan. Pred dobrim mesecem je imela torej že svoj 19. rojstni dan. V zvezi z njem in imenom se spominj, kaj vse mu je pomagal Čop. Pred dobrim letom sta napravila precej šepetanja in jeze s »Sonetnim vencom« in čez teden dni bosta točno dve leti, kar so »se« »G. seles. Ob teh mislih ga zagleda boleč zaradi neustojane prošnje in tožbe.

Zapri je zvezčič »Pratike« in ga skrbno potoži na gorjavi desni kot pisalnika, ko se nenkrat spomin na listič z dopiskom napisano pesmijo, poseže v desni žep točnika, vzame iz njega drobno zganjen in popisan papir, svojo običajno očrtniko, jo, še malo premisli, nato se stegne in ga hitro vložil med liste Pratike, da ga pač ne pozabi, ko bo pobral prijatelja še to pa ono.

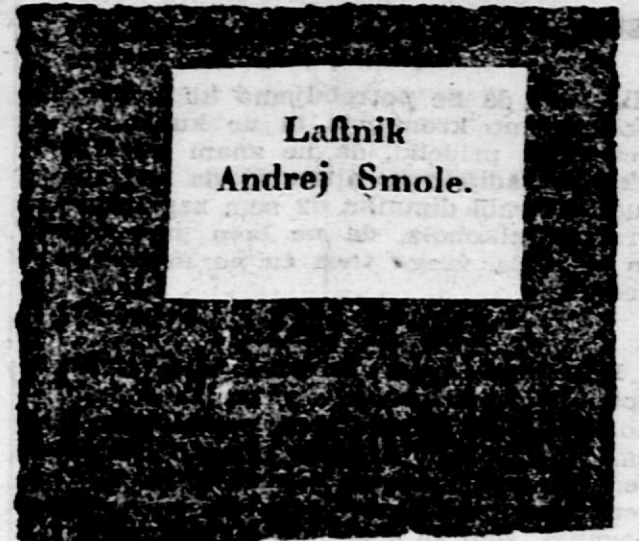
Nato se s komolci nasloni na pisalnik, podpre glavo, da skrije obraz v obe dlani, se zamisli. Res, zal mu je bilo, ko ga Čop vabil na skupno kopanje, da ga ni hlišal; zelo rad ima Matijo, ne samo kot prijatelja, še mnogo, mnogo bolj.

In spet ga objame ob tem neka mračna

nji sen, med njimi polno naših ožjih znancev in starih prijateljev, ki so z delom svojega duha hranjevali naš narod, mu vžigali zavest in z nelzerno ljubeznijo delali za razvoj in lepoto našega jezika. Bili so to kremeniti možje, ki so dajali slovenskemu narodu kulturni obraz v čisti besedi in lepi podobi, tako: Žiga Zois, Linhart, Valentin Vodnik, Matija Čop, Kopitar, Korytko, Metelko, Smole, Crobath, Langus, Blaznik, Bleiweis in še vrsta drugih. Silvali so ti možje, dokler ni napelil pripravljen trenutek, ko se je spočela misel da mračna arhitekturna roka to slikovito podobo tihe romantike izbrisati za vedno s površja te posvečene zemlje. Te podobe zatorej danes ni več. Le bore ostanki preperelih izvršnih nagrobnikov več ali manj ohranjenih z vzdavanjem in restavrirani okvir obliki nekeke »božje njive«, nam dajo slutiti nekdanjo lepoto ljubljanske bidermajerske pokopališča. — Pričujoča slika nam kaže podobo enega izmed nekdanjih tihih predelov božje njive na pokopališču pri Sv. Kristofu — poslednje domovanje treh odličnih mož, ki so delali za procvet našega jezika. Od leve na desno: v vdolbini s polkrožno opeko, nagrobnik v obliki žrtvenika, je grob Emila Korytko († 1839.). Poleg njega stoji nagrobnik z odličnim stebrom in plastično sovo: to je bil grob Matije Čopa († 1835.). Na skrajni desni, v senci, pa je snival Valentin Vodnik († 1819.), položen v skupno grobnico Vodnik-Kneževce rodbine. Na naši podobi je bel polkrožni nagrobnik Kneževce rodbine prav dobro viden poleg Čopovega.

Glej prejšnje (5.) nadaljevanje »Slovenskega Naroda« (ponedeljska izdaja »Lut« od 15. novembra 1943) stran 5, pod zaglavjem »Veseli Andrej Smole«.

Laftnik Andrej Smole.

Malce povečan posnetek Smoletovega »Ex-librisa« v bohoričici.

Po naše bi rekli takemu lističu »knjižna značka«. To so navadno mali pa tudi večji grafični lističi; nekeke knjižne podobice, več ali manj bogato okrašene v sliki ali risbi, lahko pa tudi le v preprostem stavku (kakor je Smoletov), tiskanega ali pisane besede. Tu pa tam se dobe še primerki z rahlimi reliefnimi vzorčnicami, nekeke plastične upodobitve. »Ex-libris« kakor se taka značka mednarodno imenuje, je grafični list, ki naj predvsem pove, čigava je knjiga, obenem pa ji je v okusen okras. »Ex-libris« se vlepija navadno na notranjo stranj platnice; pač po okusu ljubitelja knjige ali pa, kakor zahtevata čas in moda.

To drobna dete grafične umetnosti se je pojavilo pri knjižoljubih v sredini 15. stoletja in so ga upodabljali več ali manj izurjeni mojstri v lesorezu, nato v bakrorezu. Ko se je pa ta zvrst upodabljajoče umetnosti razvila, so se pojavili tudi litografski primerki, pozneje kar v večbarvnem tisku. Tako najdemo med stvaritelji starih grafičnih listov »Ex-librisa« tudi slavna imena velikih mojstrov (Dürer, Rembrandt). Tudi naš Valvazor se je poskušal v tej smeri s kar lepim uspehom; kot veliki ljubitelj lepe knjige in grafičnih listov je imel svoj »Ex-libris« izdelan v bakrorezu. Navadno nosijo te »knjižne značke« poleg dekorativne podobe še napis »Ex-libris« ter priimek in ime lastnika knjige. V velenosti, kjer je mednarodna umetnost doma, goje društva knjižoljubov z ve-

stutnja, da postaja še bolj nemiren, delati že sploh ne more več, zato vstane in stopi k oknu, se skloni skozenj ter se zamisljeno zastrni po ulici. Poglej tu počasi drsi po Bregu v smeri Krizankove ulice, nato preskočijo oč. strugo levo Ljubljance in že drse proti strmim pečjem Ljubljanskega gradu, kjer se mu pogled utaplja v bujno in košato rast v soncu se »kopajčega zelenja«.

A kljub vsemu se ne more pa ne more umiriti. Zato zapre okno, da bi ga ne motili še kriki otročadi, cofotajoč po nabrežju Ljubljance. Obokna postavi se nasloni na steno, glavo pa počasi vznak, ga se zagleda v strop, zapre oči, na srce si počasi desno, kakaj moreča slutnja in hit v njem kar naprej, brez prestanka, vedno huje...

Povrhu pa čuti že vse popoldne silno žogo, v grlu ga suši in žge, ustno so mu pa k. k. izparjena. Ampak raznozna tesnoba in nemir, ki mu oklepata srce, sta vedno močnejša, se ne poležata, se početa pelati, dokler mu ob večerni uri v to tesnobo ne udari na uho nekaj nepojutljivega, neverjetnega in strašnega — go. t. j. z. n. s. »Čop je utonil!...«

Takrat, ko so padle te strašne besede Prešernu na uho in srce, je bilo v ponedeljek, 6. julija 1835. leta.

Pravili so, da se je Prešern takrat kar sesedel, da je sprva debelo pogledal nato pa z izbuljenimi očmi strmel predse, postal kar nekako trd in negiben, oba roki da sta mu odprta in bili kar m. h. u. j. o. b. n. e. m. i. n. s. o. m. o. k. r. e. v. i. t. d. r. g. e. t. p. e. m. i. k. o. v. i. h. p. r. s. t. o. v. j. e. b. i. l. b. o. l. e. s. t. e. n. z. n. a. k. n. o. t. r. a. n. e. g. a. b. o. j. a. k. i. s. e. j. e. o. d. i. g. r. a. v. a. l. v. n. j. e. m. P. r. e. c. j. e. s. a. s. e. b. i. v. t. a. k. e. m. s. t. a. n. j. u. N. a. e. n. t. r. a. p. d. a. j. e. s. k. e. d. i. p. o. k. n. e. l. s. e. s. t. r. e. s. e. l. p. o. g. r. a. b. i. s. u. n. j. e. s. e. n. i. p. i. t. i. d. o. b. r. o. o. b. l. e. k. i. i. n. j. e. k. a. k. o. r. b. r. e. z. u. n. a. t. a. k. k. a. k. i. s. e. b. i. l. n. e. p. o. p. e. t. i. n. n. a. p. o. l. o. b. e. n. p. l. a. n. i. n. a. u. l. i. c. o.

Zato že lahko verjamemo zapisniku, da so te tri usodne besede res udarile v Prešerna kakor strela iz jasnega neba. Da leži sedaj tihotni prijatelj trd in nemir in da ga nemir čno čaka v poslednje slovo tam v mrtvašnici, to je morda vplivali nanj pač res porazno.

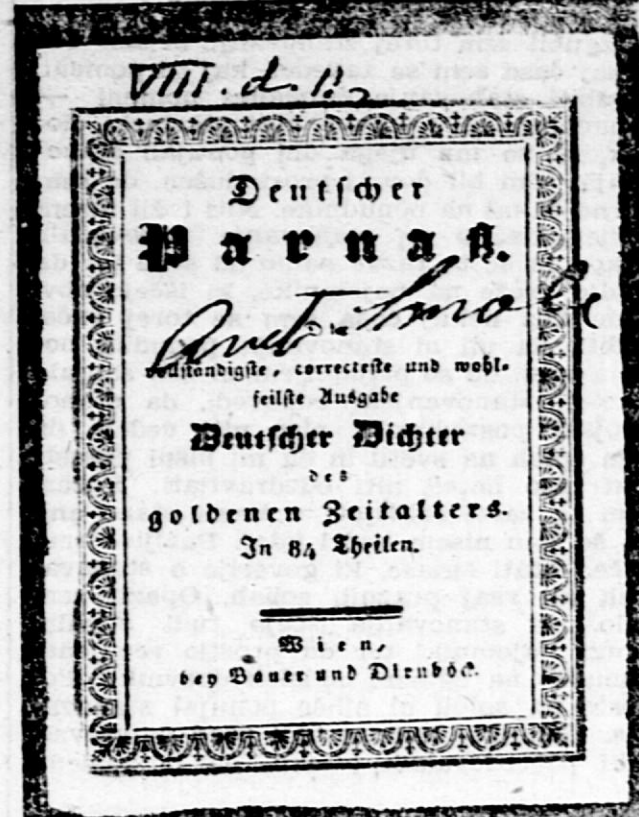
Nadaljujem ob tednu. E. JUSTIN slikar-grafik

Nekdanji grob Matevža Langusa († 1855), slikarja bidermajerske meščanske Ljubljane, Prešernovega in Čopovega prijatelja. Kakor da je narava sama slutila, kaj hrani v svojem naročju, je pestro in slikovito okrasila slovenskemu likovniku gomilo in njeno okolje.

liko ljubeznijo tudi to zvrst upodabljajoče umetnosti, nekako tako, kakor je z zbiranjem znakov. Zamenjujejo te pestre knjižne podobice in seveda ima tak »sladokusce« posebno radost in vrednost v svoji zbirki, če premore zbrane liste »Ex-libris« v različnih grafičnih mojstrov-umetnikov iz najrazličnejših delov sveta.

Smoletov »Ex-libris« je brez podobe in tuje oznake; ima samo preprosto slovenski stavek. Značilen je za naš bidermajerski čas. Pa čeprav je kar najbolj preprost, je vendar lep in zelo okusen.

Romančani posnetek Smoletovega svojega ročnega podpisa na platnicah knjige iz njegove lastnine.

V ljubljanski zasebni zbirki je ohranjena večja zbirka drobnih knjižic (brošurice), tiskane konce 18. in v početku 19. stoletja. Knjižice so literarne pa tudi likovno umet-

nostne vsebine, vse iz nekdanje Smoletove knjižnice. Vsaka teh knjižic je na naslovni strani platnice pa še na naslovni listu overovljena s krepkim znanom Smoletovega podpisa. Večina izvodov je pa tudi takih, da so overovljeni še na poslednji strani berila in na zadnji strani platnice. Tako ima marsikatera knjižica kar štiri ali pa še več Smoletovih podpisov. Najbrže je imel Smole poleg prijateljev-piscev tudi prijatelje-knjižoljube: da jim je kar v k. l. i. z. t. r. i. l. j. u. b. e. z. e. n. d. o. »z. z. p. o. s. o. j. a. n. j. a.« ali celo »z. b. i. r. a. n. j. a.« tujih knjig, je pač svojo lastnino — oziroma po njegovem »dušno pšec« — zavaroval, kakor si jo je mož na najbolj vreden način vedel in znal k. d. a. j. p. a. k. d. a. j. j. e. p. o. d. s. v. o. j. p. o. d. p. i. s. t. v. i. l. s. b. e. s. e. d. e. c. o. s. t. a. r. i. n. s. k. e. g. a. z. v. o. k. a. i. n. p. o. m. e. n. a. »E. m. o. n. z. h. a. n. s.«

Na notranji strani v vrhnjem desnem kotu zadnje platnice pa ima večina knjižic ulepjen Smoletov »Ex-libris« — knjižno značko, ki je zelo značilna za Smoleta in njegovo za takratne čase narodno zavedno miselnost. Ti »Ex-librisi« so tiskani v slovenskem jeziku. Prav zares je bil v naših krajih za bidermajerskih časov »Ex-libris« v slovenskem jeziku bela vrtna med bogato okrašenimi tujezemskimi tovariši. Prav te drobne »knjižne značke« kažejo, da je imel Smole poleg bibliofilske razgledanosti še visok čut za lepoto izbrane knjige in za zasebno knjižnico. Zato je Smole med prvimi, ki so pri nas začeli ledno t. u. d. i. n. a. m. t. p. l. e. m. e. n. t. e. m. p. o. p. r. i. s. h. a. g. r. a. f. i. k. e. i. n. i. z. b. i. r. a. n. e. k. u. s. a.

Smoletove knjižice so zelo dobro ohranjene, čeprav se jim vidi, da jih je Andrej pridno listal, prebrl in študiral, saj ima sleherna izmed njih kako njegovo opombo ali zapisek. Tudi to je viden dokaz, da Smole kot rojen sladokusce z razgibanim življenjem ni iskal udikov samo v plačli in ljubzenski nasladi, ampak zelo tudi v knjiž. V svojem nekdanjem gradu Prežku pod Gorjanci je imel kar lepo in bogato knjižnico. In kadar se je naveličal popivanja, norčij in vsega ostalega, takrat je segel po svojih drobnih ljubljankah s knjižne police. Dostikrat ga je tam obiskal Prešern. Ko sva si po veselih urah začela miru in utehi, sta jo našla vedno le med temi tihimi in zvestimi življenjskimi prijateljicami, knjigami.

Krizanka št. 134

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
17						18					19				
20				21						22					23
24		25				26		27	28			29		30	
31						32						33			
										34					
35	36		37	38		39	40			41	42		43	44	45
47						48						49			
50			51							52					53
54		55				56		57	58			59		60	
61						62						63			
										64					
65	66		67	68		69	70			71	72		73	74	75
77						78						79			
80										82					83
84		85				86		87	88			89		90	
91						92						93			
										94					
95	96		97	98		99	100			101	102		103	104	105
107						108							109		

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1. preprosta, izhojena pot, 6. umazan, 12. moten, nečist, 17. gore, 18. spornita ali zabavna prireditev na vodi, 19. enota ploskovne mere, 20. glasbena kratica, 21. zapis v oporoki, 22. grški bog, 23. medmet, 24. možko ime, 26. opravljati, izvajevati, 29. staro mesto, ki so ga bržkone uničili Huni, 31. žensko ime, 32. bivša knjižna založba, 33. kemična prvina, 34. podračni veznik, 35. se rabi pri tiskanih slik, 39. prebiva v nekem turističnem kraju na Gorenjskem, 43. predmet univerzitetnega študija, 47. pripadnik starega romanskega plemena, 48. gibati se v zraku, 49. otek v Dodekanazu, 51. v. veži, 51. rodovita pokrajina na jugu Madžarske, 52. se potvarjam; se zabavam, 53. v nasadu, 54. posoda, 56. žensko ime, 59. slok, tenek, mršav, 61. prav take, 62. kulturen, 63. gibanje morja, 64. kazalni zaimek, 65. gozdno drevo (dvojina), 69. vrsta posojanja denarja, 73. daljše pesmi, 77. pesnik čustev in razpoloženj, 78. goljufati, slepariti, 79. elementarna nesreča, 80. del kolese, 81. dovajanje, 82. kemična prvina, 83. kvartalski izraz, 84. kregan, 86. delavca, 89. debel, obilen, 91. žensko ime, 92. kovaški poglavar, 93. žensko ime, 94. grška črka, 95. vrsta umetnine, včasih tudi mehanični posnetek, 99. nepretrgan, skromen, 103. gospodinjstva potrebščina, 107. pripadnik kmečkega proletariata, 108. starogrško mesto v Argolidi, 109. obrtnik.

Navpično: 1. telovadna vaja, 2. drevo, 3. pesem, 4. določene barve, 5. drevo, 6. deli obraza, 7. orodje, 8. znak za kemično prvino, 9. kazalni zaimek, 10. premoženjsko stanje, proračun (množina), 11. poln tekočine, 12. davčna znamka, 13. prijeten duh, 14. italijanski spolnik, 15. ognjevitost, zanos (množina), 16. enota neke vrste gibanja, 25. točka na nebu, 27. del roke, 28. južna rastlina, 30. žrtvenik, 35. vas pri Ljubljani, 36. neresenčen, nepravil, 37. malo odporen, slab, 38. jezero na Finskem, 39. posledica dežja na cestah, 40. frčim, tečem, 41. nauk o moralnem življenju, 42. sodobni nomad, 43. svetlo, blond, 44. neodločen izid, 45. surovina za izdelovanje svetla, 46. japonsko mesto, 55. kovina, 57. enota tekočinske mere, 58. kadar koli, 59. daj (srbrhrv.), 60. pretep, telesno obračunavanje, 65. vas na Notranjskem, 66. umetnik, 67. opeka, 68. sveta podoba, 69. delež, 70. teniški lopar, 71. Odisejeva do-

movina, 72. nasilnik, trinog, 73. prepiti, nesporazumi, 74. kuhinjs

